8-a JARO, N-o 382

LEIPZIG, 11. / 2. 1932

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA
KULTURA KAJ INTERHELPA ORGANIZO DE PROLET-ESPERANTISTOJ

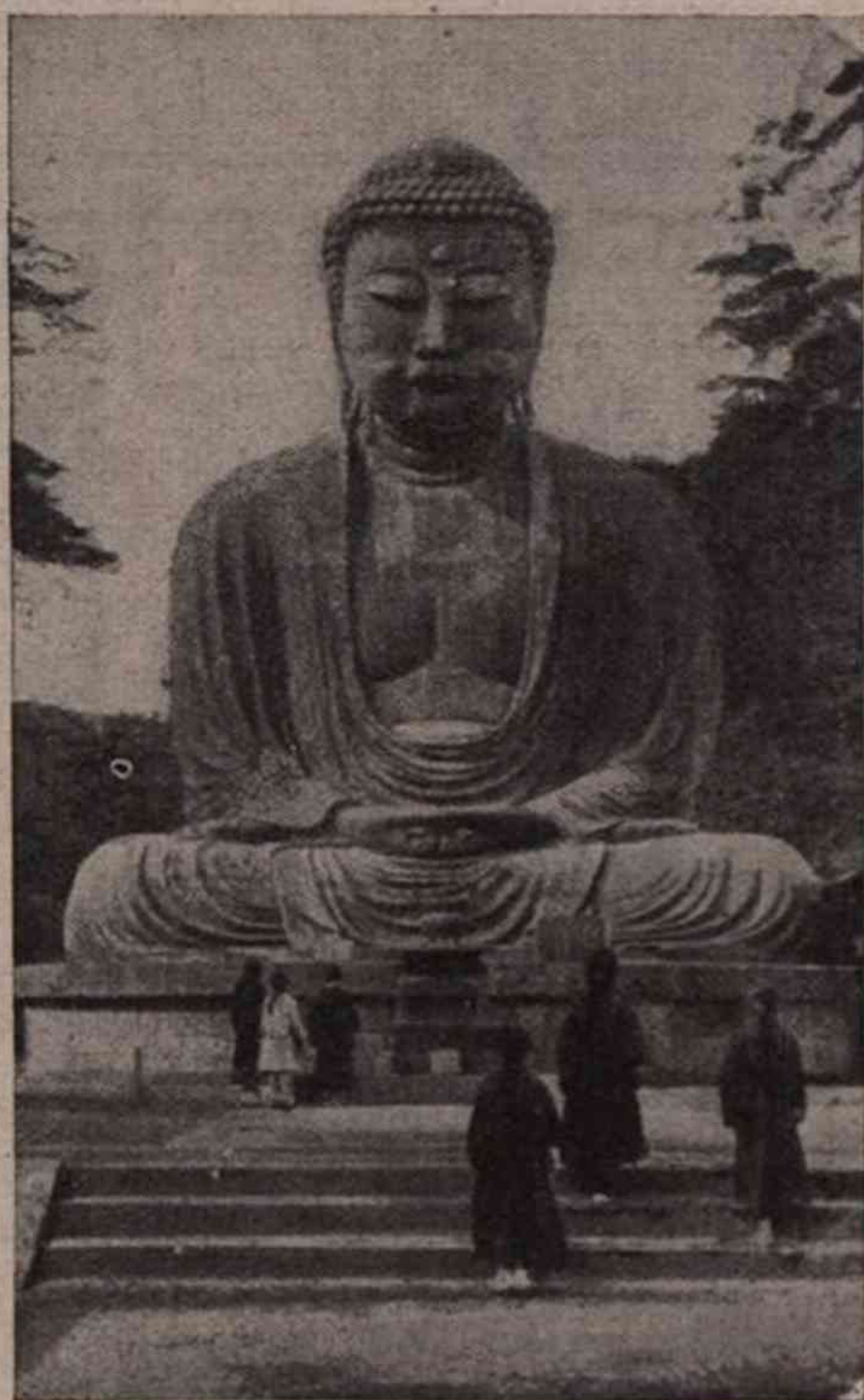
APERAS dusemajne | REDAKTEJO: 14, av. de Corbéra, Paris 12e. – GVIDANTO: E. Lanti. – SIDEJO DE PLENUM-KOMITATO DE SAT: 23, rue Boyer, Paris 20e. – ADMINISTREJO: R. Lerhner, Kolmstr. 1, Leipzig O 27 (Germanio). | APERAS dusemajne

ĈU ĈINIO MILITISTIĜOS?

Laŭ J. Magruder, kiu verkis en la revuo „Eksteraj Aferoj" (Foreign Affairs) rimarkindan artikolon pri la pacisma spirito en Ĉinio, ĉi tiu ĉina spiritostato ne eĉ suferis per la mondmilito nek per la multnombraj civil-militoj, kiuj trafis la loĝantaron de l'iama Ĉiela Imperio. Oni ĝenerale hodiaŭ parolas multe pri la timinda nombro da ĉinaj soldatoj, kiu ŝajnas kreskadi senĉese, atingante tre danĝerajn ampleksojn. Sed, rimarkigas Magruder, ĉi tiuj ĉinaj soldatoj havas tute alian menson ol la eŭropaj soldatoj. La sola afero, kiun vere ili kapablas fari kun nekredebla pacienco, estas senfinaj marŝadoj, sed mankas al ili la batalspirito tiel tipa al la okcidentaj militistoj.

Efektive depost kelkaj jaroj la registaro provis, sub la gvidado de l'germana militprofesiulo Baŭer (ano de l' militteorioj de Ludendorf) krei modernan armeon en la Ekstrema Oriento, sed de kiam Baŭer mortis, tiu ĉi germana influo ŝajnas malkreski. Magruder citas krome la malnovan ĉinan klasigon, laŭ kiu la saĝuloj k la scienculoj, la artistoj, la kamparanoj, la metiistoj k la komercistoj staras tiom alte super la soldatoj, ke oni preskaŭ povus diri, ke en Ĉinio ĉiu militisto estas konsiderata kiel eksterosciulo. Laŭ tiu aŭtoro la malnova pacisma tradicio daŭrigos sian vojon kiel potenca torentego, kiun oni ne povas haltigi. Nenio, laŭ li, estas pli facila ol transformi ekzemple 20 mil bulgarojn en 20 mil milit-instrumentojn, sed tiu ĉi transformado estas neebla rilate ĉinojn: neniam 20 mil ĉinoj faras 20 mil soldatojn.

Mi mem konigis depost dekkvino da jaroj la mirindan pacisman tradicion de l'ĉinoj, kiu havas kiel bazon filozofion plenan de saĝo ... sed, kiam mi revidis la landon, kelkajn jarojn pli poste, mia delonga konato, pacista studento, *Liem Bvan Tji Ki*, kiu intertempe reiris Ĉinion k partoprenis la civil-militojn, mem estis fariĝinta konvinkita militisto. Malesperigite pro la brutaj metodoj aplikataj de l'okcidentanoj kontraŭ la alikoloraj popoloj, li nur ripetadis: „Kontraŭ sovaĝaj bestoj oni devas defendi sin per armiloj, ĉar ili ne estas trafeblaj per la racio."

Hodiaŭ oni povas eĉ jam paroli pri komenco de militistiĝo de Ĉinio. Ĉi tiu militistiĝo estas unuavice konsekvenco de la mondmilito, sed ĝi estas ankoraŭ multe pli favorita per la agado de la grandaj eŭropaj imperiismoj, k Sovetio k Japanio, kiuj tie per ĉiuj rimedoj, ĉiu de sia flanko, subtenis generalojn k armeojn por siaj propraj kontraŭdiraj celoj, tiel ke burĝa ĵurnalo eĉ konstatis, ke la tielnomata civilmilito en Ĉinio estas nur apenaŭ maskita milito inter Anglio, Japanio, Sovetio ktp, plenumata pere de ĉinaj trupoj. Depost la mondmilito la grandaj munici- k militmaterial-komercistoj ĵetis torenton da armiloj k municio, kiujn ili ne plu povis vendi en Usono aŭ Eŭropo, al tiu ĉi mizera Ĉinio. De ĉiuj flankoj ŝajnis ekzisti diabla konspiro por ĉesigi la malnovan pacisman tradicion ĉinan.

La morto de l'germana instruktoro Baŭer eble malpliigis en Ĉinio la influon de l'germana militist-spirito. Sed alia influo persistas k daŭras: tiu de l'japana militismo. Notinda fakto: la manlibroj uzataj tie por la formado de l'soldato estas ĉiuj tradukitaj el la japana lingvo. Tio signifas, ke la militista edukado en Ĉinio pludaŭras k pliiĝas.

Oni rimarkigis, ke, ĉar neniam ekzistis en Ĉinio la deviga militservo, relative tiel malgranda armeo en Ĉinio (kompare kun la loĝantara kvanto), eĉ moderne instruita, ne povas ŝanĝi la menson de tiu grandega popolo. Iuj atentigas, ke la reprezentanto de Ĉinio ĉe la Ligo de Nacioj proponis, ke ĉiuj ŝtatoj unuigitaj en tiu ĉi institucio estu devigataj nuligi la devigan militservon. Certe! Sed la koncerna delegito daŭrigis sian paroladon dirante, ke se la aliaj ŝtatoj ne forigus la rekrutadon, Ĉinio fine estus devigita ĝin enkonduki en la Ekstrema Oriento. Tiu deklaro ne estas farita hazarde...

Por kompreni la tutan gravon de l' situacio, oni konsideru, ke tiuj ĉi preparoj por la militistigo de Ĉinio, kiuj koincidas ironie kun la preparo de l' malarmad-konferenco de la Ligo de Nacioj, estas nur unu el la simptomoj pri ŝanĝo de l'spiritostato en Ekstrema Oriento, kiu produktiĝas kun maltrankviliga rapido. A. Dubosk (Duboscq) altiris lastatempe en sia libro „Ĉinio k la Pacifiko" la atenton al la fakto, ke en la iama Ĉiela Imperio la naciismo hodiaŭ ricevas pli k pli atak-

eman karakteron k estas makulita per fremdul-malamo. La itala historiisto Ferero rimarkis, ke la aspiro al sendependeco en Azio „plifortiĝis hodiaŭ pro la malamo k malestimo al la eŭropa civilizo, kiuj ŝajnas kreski laŭproporcie kiel la aziaj popoloj lernas utiligi iujn maŝinojn k iujn okcidentajn doktrinojn.“ Samtempe, depost la revolucio en 1911, la ideo pri patrio, laŭ la okcidenta senco, ĝis tiam nekonita en Ekstrema Oriento, enplantiĝas ĉe la ĉinoj ekde la plej juna aĝo.

La tendenco al militistigo de Ĉinio jam enradikiĝis en la ekstrem-orienta historio. Kaj la spiritostato de l’koncerna popolo estas pli k pli preparata ĝin akcepti. Oni devas atendi, ke interesitaj negocistoj pri militmaterialo aĉetos en Ĉinio la sekretan kunlaboradon de pluraj militemuloj k politikistoj, kiuj sin vendas por favori la militistigon de tiu ĉi grandega lando. Ilia ŝanco sukcesi estas tiom pli granda, ke depost la tielnomata civil-milito oni rimarkis, ke en Ĉinio la politikaj gvidantoj k la generaloj estas facile subaĉeteblaj.

La militistigo estos tiom pli facile efektivigebla, ke hodiaŭ ĉirkaŭ la Pacifika oceano disvolviĝas ne nur politika naciismo, bazita unue sur ekonomiaj motivoj, kian ni konas en Okcidento, sed precipe rasa naciismo, kiu disvolviĝis reage kontraŭ la fiero k la arogeco de l’blankuloj. Ĉiuj scias, ke Usono fermis sian landon al la flavhaŭtuloj, speciale al la japanoj. La sama dekreto estas aplikata en Nov-Zelando k Aŭstralio. La japanoj, kiuj pro ekonomiaj motivoj hodiaŭ estas devigataj elmigri, direktas sin al Meksikio k Suda Ameriko. Sed ankaŭ en tiu lasta kontinento ili komencas renkonti barojn. Tiel la japanoj pli k pli koncentriĝas sur sin mem, kio kreas psikan streĉon nekredeblan, kiu pli k pli riskas eksplodi kiel bombo.[1]

Tial s-ro Dubosk antaŭvidas serioze la eblon por Japanio preni la gvidon super movado de ĉiuj flavaj rasoj.

En Oriento estas ankoraŭ pli malfacile ol en Okcidento klarigi sole, kiel volis tion Prudon k Marks, la militkaŭzojn per ekonomiaj motivoj. S-ro Dubosk konstatas, ke eĉ en Usono formiĝas reage kontraŭ la alfluo de l’flavhaŭtuloj en Amerikon, sub la nomo de eŭgenismo anglo-saksa rasismo, kiu povas nur ofendi ĉiam pli la kolorrasulojn. Tiu ĉi sento pliiĝas ankoraŭ pro tio, ke la negroj en Usono komencas reprezenti realan ekonomian, socian k civilizan potencon, k ke la negroj, iam enkojnitaj tieldire, en la sudaj ŝtatoj usonaj, pro ekonomiaj motivoj estas devigataj pli k pli enpenetri la usonan nordon. Tiu ĉi blanka rasismo vekas neeviteble ĉe la negroj nigran rasismon. Depost pluraj jaroj jam oni povas konstati tendencon ĉe la negroj amerikaj k afrikaj unuiĝi kontraŭ siaj eŭropaj k amerikaj subpremantoj. Se granda armita konflikto devus eksplodi inter Oriento k Okcidento, certe la negroj estus ĉe la flanko de l’flavhaŭtuloj.

La revoluciaj kontraŭmilitistoj blankaj devas kontraŭstari unuavice al la imperiismo de sia propra registaro k ankaŭ al la falsaj sentoj pri supero enradikigitaj eĉ en la koro de l’okcidentaj proletoj kontraŭ la kolorrasaj popoloj. Ili devas averti ĉiujn revoluciulojn de ajna raso, por ke ili ne falu en similajn erarojn kiel tiun, ke ĉiu metu sian rason super tiu de la aliaj; ke ili kontraŭstaru al la propralanda imperiismo k ne lasu sin trompi per la fanatika naciismo, kiu estas rekomendegata ĉie, en Azio k Afriko, de la formiĝanta burĝaro k kiu estas aplikata de ĉi lasta kiel rimedo por superregi k ekspluati siajn samrasulojn. Unuvorte, la batalo kontraŭ militismo k subpremo povas hodiaŭ esti farata nur mondskale.

Bartelemi de Ligt en artikolo speciale verkita por la Gazetservo de l’Antimilitista Komisiono (Hago).

Resumtraduko por „S-ulo“ de *Nob.*

[1] La aŭtoro verkis tiujn ĉi liniojn *antaŭ* la Manĉuria militiro, kiu lasta nur konfirmas la konstatojn ĉi tie faritajn. — *Red.*

TUT-EŬROPO KONTRAŬ SOVETIO.

Kontraŭsovetia krucmilitiro.

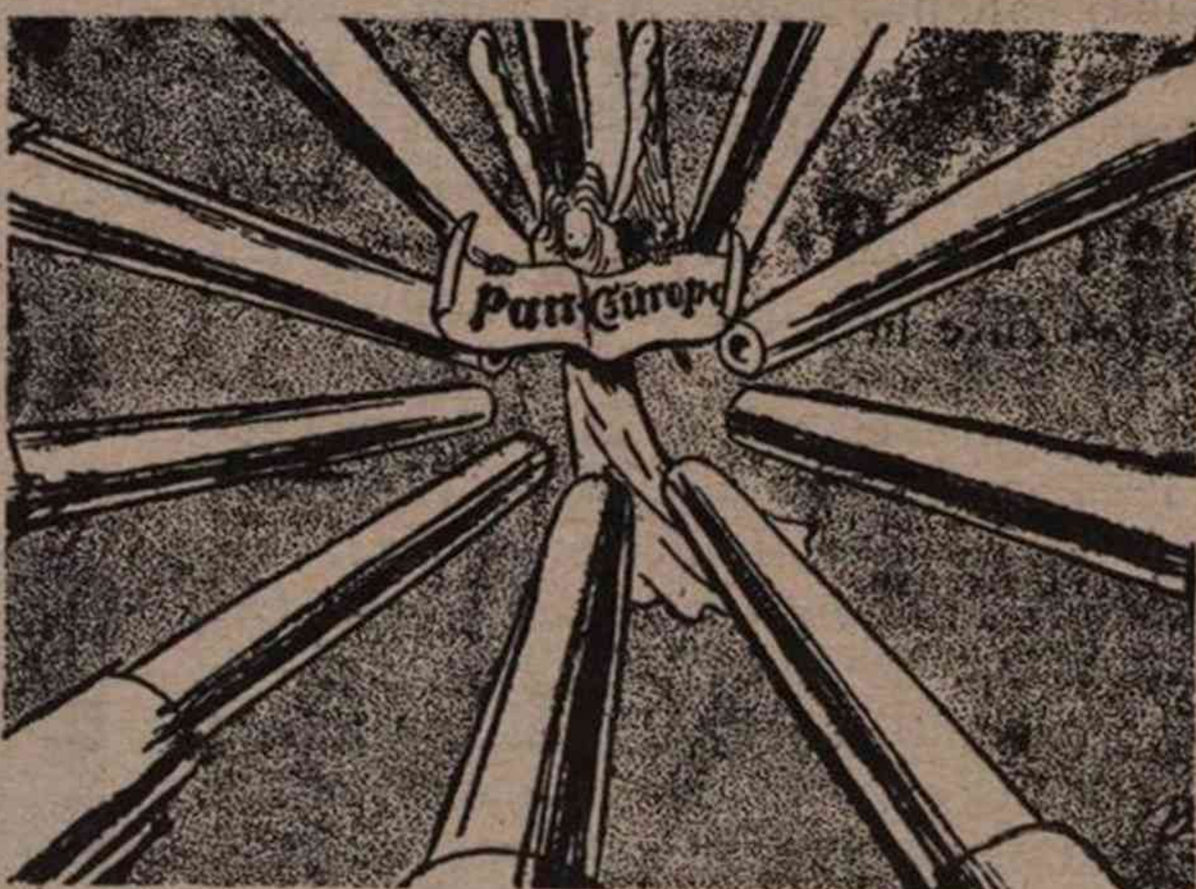
La kontraŭrevolucio gajnis novan ĉampionon. La nova kavaliro de l’kapitalismo estas talenta k altkultura homo. Li portas sufiĉe reputacian nomon k posedas bonan germanan stilon. Li inventis la vorton *Paneŭropo* (Tut-eŭropo); li nomiĝas Kudenhove Kalergi (Coudenhove Kalergi).

Tiu ĉi homo, kiu ĝis nun estis konsiderata kiel nobla utopiisto, k distingita amatoro de l’politiko, ĵus soldatiĝis en la armeo de l’kapitalismo kontraŭ la „Ruĝa danĝero“. Li ne enarmeiĝas kiel ĉefo, egala al Hugenberg aŭ Hitler, sed kiel gard-oficiro de l’spirito. Li publikigas broŝuron, alvokon al la Sankta Alianco kontraŭ Sovetio. Li titolas sian broŝuron: *Stalin k K^io^.*

Ĉiuj unuigitaj kontraŭ Sovetio.

En la nomo de la libero k civilizo eŭropaj, la demokratio devus kunligiĝi kun la faŝismo, la laborista movado kun la kapitalismo, k la intelektularo kun la militistaro, por komenci la grandan batalon kontraŭ Sovetio.

S-ro Kudenhove konstatas unu veron: „En Eŭropo, kontraste kun la planekonomio de Sovetio, regas la ĥaoso. Batalo de ĉiuj kontraŭ ĉiuj, sen direktanta ideo, sen atento pri la sorto de Eŭropo, sen rigardo al la estonto, sen ekzameno super la mondo.“ Kontraŭ tiu ĉi aferstato li serĉas kuracilon. Li komencis serĉi direktantan ideon k li ĝin trovis: ĝi estas *la tut-eŭropa armeo.*

La imperio de Satano.

Sovetio estas la imperio de Satano. Sed s-ro Kudenhove konfesas, ke io granda estiĝas en tiu ĉi lando. Tiel montrinte sian objektivecon, li povas ekmiliti: „*La bolŝevismo estas senindulga batalo kontraŭ la homa libero. La labormetodoj, aplikataj ĉe la Kvinjara Plano, similas al tiuj de l’konstruado de la piramidoj. Stalin batalas kontraŭ la eŭropa kulturo per la samaj armiloj kiel iam Atilo aŭ Ĉingiskano.*“

Al ni la libero.

Tute egale ĉu la sklavoj de l’faraonoj konstruis nur monumentojn al la mortintoj, dum la rusaj laboristoj konstruas la gigantajn kreaĵojn de la vivo! Tute egale, ĉu la hordoj de Atilo nur ruinigis Eŭropon sen direktanta ideo! La rusaj laboristoj estas sklavoj k Stalin estas nur iu Atilo, ĉar s-ro Kudenhove bezonas antitezon porcelan. La vera dio, li diras, estas la eŭropa libero. La sinjoroj ekspluatistoj ridetos legante tiun ĉi frazon: „La persona libero reganta en la landoj de l’okcidento estas unika afero en la homara historio.“ Kaj la italaj laboristoj konsideros sin feliĉaj, komparante sin kun la rusoj, ĉar ili estas homoj liberaj... Dume se Stalin estas nur iu Atilo, Musolini povas esti konsiderata kiel inda posteulo de l’Cezaroj k de la princoj de la renesanco...

S-ro Kudenhove venas eĉ al la punkto deklari, ke la faŝismo estas la defendanto de la libero en Eŭropo! „Jes, la batalo inter demokratio k faŝismo nur malutilas al la batalo kontraŭ la komunismo!“ Pro tiu motivo, „socialistoj, memoru, ke vi ambaŭ estas infanoj de la batalo por la libero k ke jen venis la momento, kiam vi devas unuigi vin por defendi la komunan patrinon kontraŭ la bolŝevista minaco!“

Mallonge, la ĉampiono de Tut-eŭropo prezentas sian kandidatecon por la posteno de intern-ministro en la Hitlera Germanio.

Tuteŭropa armeo.

Sed li ne kontentiĝas pri la subpremo de ĉiu propagando k aktiveco komunista, li postulas ankaŭ la ekonomian blokadon kontraŭ Sovetio, dirante, ke estus memmortigo por la kapitalismo daŭrigi la ekonomiajn rilatojn kun Sovetio. Kaj, tute ne haltante ĉe tiu punkto, li postulas, ke la landoj de Eŭropo arigu la stabajn ĉefojn en „Konsilantaron de l'eŭropa defendo" por prepari la armitan agadon kontraŭ Sovetio.

Kontraŭ la ruĝa armeo li postulas la formadon de „armeo de la eŭropa alianco", ĉar estas bezonata eŭropa patriotismo kontraŭ la sovetia regno. Ĉio tio en la nomo de l'libero, kies plenum-organoj nomiĝas: Hugenberg, Hitler k Musolini.

Oni demandos sin eble, ĉu la kazo de Kudenhove-Kalergi estas tiel grava, ke necesas konigi ĝin al la laboristoj? Jes, ĝi estas grava, ĉar *simptoma*. Ĉiuj tiuj intelektuloj, kiuj stariĝas kiel gardanĝeloj de la paco super la partioj, troviĝos iutage rigarde al la decida demando. Kudenhove ĝis nun sukcesis maski sian „Tut-eŭropon" malantaŭ pacistaj ideoj. Sed li fortiras hodiaŭ la maskon. Lia Tut-eŭropo estas la lasta fortikaĵo de la kontraŭuloj de Sovetio...

Ernesto Fiŝer

en Arbeiter-Zeitung (Labor. Gazeto), organo de la socialdemokrata partio, Vieno.

Vivo de l'proletaro en Slovakio.

Traveturante Slovakion ni vidas belegajn kamparojn, romantikajn pinarojn, altajn montopintojn, rapidkurajn riverojn, murmuretantajn riveretojn, belaspektajn urbojn k senbruajn vilaĝojn. Vidante tiujn belegajn bildojn, ni kredus, ke en ĉi tiuj urboj k vilaĝoj regas la plej kvieta vivo.

Sed kiel aspektas reale la vivo en Slovakio? En ĝiaj urboj k vilaĝoj? Kia estas la situacio de l'tiea proletaro? Ni konstatas nedireblan mizeregon inter la laboristoj, senlaboruloj k terkulturistoj. Mankas la plej necesaj vivrimedoj en la proletaj familioj.

En Slovakio la plej multaj fabrikoj ĉesis produkti, tial multaj miloj da homoj senlaboriĝis. Terurajn bildojn prezentas la malkonstruitaj fabrikoj. En *Krampa* staras tri altaj nudaj kamentubegoj sen fabriko. Ĉi tie antaŭ 12 jaroj ekzistis ferfabrikego, en kiu laboris ĉ. 5000 laboristoj. Kaj nun ĝi estas funebra simbolo pri la tombaro de l'estonta junularo en Slovakio. En Bratislavo, ĉefurbo de Slovakio, troviĝas ĉ. 20 mil senlaboruloj, kies infanoj preskaŭ nudaj vagas sur la stratoj almozpetante k ŝtelante.

Ankoraŭ pli malgajan k pli teruran bildon montras al ni la stratoj de l' urboj vespere k nokte: tiam tre junaj proletknabinoj (15–18-jaraj) promenas k prostituas sin. En Bratislavo ĉesis funkcii multaj fabrikoj, en kiuj laboris nur virinoj. En Tilakovo fermiĝis la manĝilfabriko, kiu okupis ĉ. 300 virinojn. Ĉiutagaj estas la laboristaj manifestacioj, en kiuj laborantoj k senlaboruloj protestas komune kontraŭ sia sorto. Ĉiam la fino de tiuj manifestacioj estas kunpuŝiĝo kun la ĝendarmoj, pafado k arestoj.

Virgi.

Manĉurio.

La japanaj militistoj jam regas laŭlonge de la Manĉuria fervojo. Japanio subskribis la packontrakton de la Ligo de Nacioj kune kun la aliaj potencoj. ankaŭ subskribis Ĉinio: sed jen ili tute ne lasas sin ĝeni per tiu fakto. Ambaŭ pac-landoj intermilitas. La Ligo de Nacioj petis al Japanio retiri la trupojn. Al tio Japanio rifuzis. La Ligo de Nacioj avertas, ke ĝi sendos reprezentantojn siajn por esplori, eltrovi, kiu pravas. Sed Japanio, estante la venkanto, antaŭavertas, ke ĝi rifuzos akcepti iun ajn verdikton de tiuj enketantoj.

Laŭ la packontrakto la Ligo povas trudi sian decidon, regigi la rajton pere de ekonomia bojkoto kontraŭ la rifuzanto. Ĉu ĝi tion faros? Se ne, ĝis kiu punkto valoras ĝiaj solenaj decidoj k honoraj pac-interkonsentoj?

En la nuna imperiisma epoko, ĉi tiu milito same kiel la mondmilito de 1914 okazas pro ekonomia celo. 52 milionoj da dolaroj da japana kapitalo estas en Manĉurio, t.e. 75% el la tuta kapitalo, kiu troviĝas en Manĉurio. Triono de l'fera provizo el Ĉinio troviĝas en ĉi tiu provinco. Vere estas, ke la ĉinaj enloĝantoj nombras 30 milionojn, la japanoj estas apenaŭ 200 mil k koreanoj 800 mil. Sed kion valoras la deziroj de l'loĝantoj, se temas pri la bonfarto de l'reĝo Kapitalo? Simile al la hinda bojkoto al anglaj varoj la ĉinoj celas enkonduki bojkoton kontraŭ japanaj varoj.

J. F. (Londono).

Tra Nov-Jorkaj okulvitroj.

(Fino. Vd. la antaŭan n-on.)

Du organizoj, timante pro sia propra ekzisto (ne pro la ekzisto de la laboristaro), ekaktiviĝis kontraŭ tiu nova organizo. La unua estis la Socialista Partio. Mi mem aŭskultis al la lokaj gvidantoj en San Francisko, kiuj privatе konfesis, ke ili ne povus trovi makulon sur la scienca klarigo pri la neceso de tiu nova organizo. „Sed kio okazus al nia partio, se ĝi sukcesus?" ili ekplendis. Tial ili ekagitis kontraŭ la IWW (Industriaj Laboristoj de l' Mondo), „ĉar ĝi tro emfazas la ekonomian neceson de la laboristara organiziĝo".

S-ro Gompers, siaflanke, konfirmis sian malnovan taktikon: „nenia politiko en nia unuiĝo".

Kaj fine, la anarko-sindikatistoj, en la kunveno de 1908, kun helpo de la du lastaj (k kompreneble sub gvido de burĝaj provokistoj) kaperis tiun organizon — ili forigis la „politikan" parton de l'3-a paragrafo. Jen la paragrafo, kiel ĝi origine tekstis: „Inter la du klasoj[1] devas daŭri batalo, ĝis ĉiuj laboristoj kuniĝos sur la politika, same kiel sur la industria kampoj; ili devas preni k teni, kion ili per sia laboro produktis; tion ili devas plenumi per *ekonomia organizo[2] de la laborista klaso, ne kunligiĝante kun iu ajn politika partio.*"

La unua rezulto de tiu „senpolitika" venko estis, ke la estraro de Amerika Federacio de Laboristaro estis vekita el sia letargio k ekvidis la „danĝeron" por sia organizo. La bierfarista k bakista sindikatoj ricevis ordonon likvidiĝi — la ukazo de Gompers estis, ke la inĝenieroj, hejtistoj, librotenistoj ktp forlasu tiujn unuiĝojn k realiĝu al la inĝeniera (kredeble maŝinista — *Red.*), hejtista, librotenista ktp unuiĝoj. Tio signifas, ke se iu ajn el tiuj unuiĝoj dezirus plibonigi siajn kondiĉojn aŭ salajrojn, eĉ sub la kapitalisma sistemo, la anoj de la aliaj sindikatoj, kiuj laborus kun ili en la ŝamaj ejoj — havante apartajn kontraktojn kun la mastroj — restus en la laborejoj, dum iliaj „K-doj" el malsama sindikato strikus.

La IWW, sekve, depost 1908, kvankam ĝi unue gajnis multajn anojn, estis poste, per provokistoj k aliaj persekutoj, se ne plene neniigita, tamen tute kastrita. Tia persekutado estas neevitebla, se organizo forĵetas sian leĝan bazon — ĝi elĵetis la civilizan protektilon, la politikan agnoskon, kiun la ŝtato ne povas ignori (krom portempe, kiam nur milita leĝo regas). Tial, kvankam ĝi konservis la sciencan organiziĝan formon, tamen ĝi estas senpova funkciigi ĝin. Ĝi ne povas propagandi al laboristoj la revolucion, se ĝi volas

[1] La kapitalista k la laborista.

[2] La substreko estas mia. Se la legantaro dezirus klarigon pri la ŝajne kontraŭa ideo, ke la laboristaro politike unuiĝu k ke ĝi „devas plenumi tion per ekonomia organizo", kiu ne kunligiĝus kun iu ajn politika partio, bonvolu esprimi tion en „S-ulo" k mi donos al vi la klarigon de D. de Leon, kiu estas ĝia ĉef-aŭtoro.

Por ŝtopi la breĉon

10. listo:

5360	K-dino Pompanon (Lyon)	fr.fr.	2.50
132	Roux, M. (Lyon)	fr.fr.	20.–
	Waringhien (Lille)	fr.fr.	5.–
17528	May, Ad. (Mulhouse)	fr.fr.	5.–
15594	Lieby, Eug. (Mulhouse)	fr.fr.	5.–

samtempe funkcii kiel sindikato laŭleĝa — laŭkonstitucia. Tial, ĉe la debato, kiu okazis antaŭ kelkaj semajnoj, inter IWW k nova organizo, Industria Liĝo Laborista (kiu propagandas la originajn ideojn de IWW), la reprezentanto de IWW, s-ro Fleĉer (Fletcher), devis konfesi, ke lia organizo hodiaŭ ne propagandas revolucion.

La Internacia Unuiĝo de Bakej- k Sukeraĵej-Laboristoj ankoraŭ tenis la saman nomon, kvankam en ĝi restis nur bakistoj k sukeraĵistoj, t. e. metiistoj — sed ĉar la metio preskaŭ tute malaperis, ne multaj restis en tiu unuiĝo. Ne havante laboron ili ne povas pagi kotizojn.

Tamen ĉiu ideo naskas imitantojn, kiuj estas plej ofte fuŝistoj. Industria Unuiĝismo ne estas escepto. Ĵaluzaj pro la grandaj salajroj k eminento, kiujn la oficistoj de la „Federacio" ĝuis, kelkaj gvidantoj de kelkaj „Internacioj" ekkomprenis, ke ili povos „fosi sian propran sulkon". Ĉar estas pli facile „fosi" per iuj altaj frazoj, ili ŝtelis ilin de la IWW por sia propra profito. Unu el ili estis (k ĝi ankoraŭ iom vivas) La Unuiĝintaj Nutraĵ-Laboristoj (Amalgamated Food Workers). Tiu organizo konsistas el kelkaj lokaj sindikatoj en Nov-Jorko k ĝia ĉirkaŭo, kiuj foriĝis el la „Internacio" k, kompreneble, el la „Federacio". Ĝiaj membrokartoj estas ruĝaj k la principaro tre simila al tiu de la IWW — sed estis k ĝis nun estas nur bakistoj en ĝi (ne ĉiuspecaj laboristoj, kiuj laboras en bakejoj). La salajroj de l'oficistoj estas *nur* 50—60 dolaroj semajne, sed oni esperis ĉiam, ke la organizo pligrandiĝos. Dume oni povas ataki, ili diras al si, Grin (Green) k Ŭol (Woll), kiuj ricevas milojn da dolaroj jare nur kiel salajrojn.

Kaj laste, sed plej grave: estas la novaj „Industriaj Unuiĝoj", starigataj sub la gvidado d l'ĉi tiea komunista partio. De sia naskiĝo ĉi tie la kompartio akceptis, aŭ pli ĝuste — daŭrigis la malnovan taktikon de l'socialista partio koncerne al la usona sindikataro. Tiu ĉi taktiko diktis aliĝi al la reakciemaj sindikatoj k peni per diversaj strategiaĵoj konkeri ilin. Oni ne povas eĉ senkulpigi Foster, la gvidanton de l'ĉi tieaj komunistoj (kiel oni povas senkulpigi Lenin), dirante, ke eble li ne scias pri la IWW-programo. Li estis ja membro de la IWW k li estas tre lerta k lernema homo. Li eĉ ne povus nei — k li ne neas — ke niaj plej eminentaj marksistoj kiel Daniel De Leon, Debs, Heuŭd (Haywood) k. a. difinis jam en 1905, ke oni povus same facile konkeri la usonan armeon k milit-maristaron per agitado en ĝi kontraŭ ties gvidantoj k por la intereso laboristara ol konkeri tiel la Amerikan Federacion de Laboristaro.

Antaŭ kelka tempo, mirinde, niaj komunistoj ŝanĝis tiun sian taktikon. Kontraŭ la admono de Lenin, kiu verkis siatempe broŝureton, en kiu li admonis, ke oni agu en la tuta mondo same — „ke oni akceptu tiun parton de la rusa sperto, kiun oni povus profite enkonduki en okcidenta Eŭropo k Usono — ke oni devas labori en la reakciemaj sindikatoj por elmontri al iliaj membroj la koruptemon de iliaj gvidantoj — k fine por konkeri tiujn unuiĝojn por la komunismo". Mirinde, mi ripetas, kvankam Lenin mem admonis apliki la saman taktikon por Usono, kiu sukcesis en Rusio k helpis al renverso de Kerenski, tamen niaj komunistoj fine decidis starigi apartajn sindikatojn, kiujn ili nomas „industriaj unuiĝoj".

Eble vi pensas, ke ili estas pretaj nun konfesi, ke la usonaj marksistoj (kelkaj el ili) en 1905 estis pravaj? Ĉu ili konfesas, ke De Leon, la usonano k marksisto, eble povus scii pli bone ol Lenin, la ruso, eĉ se marksisto k geniulo, pli bone, mi ripetas, ol De Leon, kiel apliki marksismon en Usono? Tute ne! Ili konfesas nenion: „Oni povas nur lerni per siaj eraroj", „IWW estis antaŭtempa" ktp, estas iliaj elturniĝaj respondoj.

Sed la laboristoj estis tiom ofte trompitaj de la koruptemaj gvidantoj k eĉ pli ofte de la nesciemuloj k eblaj karieristoj (se la ŝanco venus; mi konas kelkajn persone, kiuj jam zorgas pri si en tiuj novaj unuiĝoj, kvankam estas nur malmultaj membroj por ekspluati), ke ili nun tute ne aŭskultas k estas apatiaj al ia ajn organiziĝa formo. La „industriaj unuiĝoj", pro kiuj niaj komunistoj tiel fanfaronas, ekzistas nur sur papero.

La sola espero por ni k la tuta laboristaro usona estas, ke la inteligenta parto de l'laboristaro povus ekorganiziĝi en industriaj unuiĝoj k samtempe rekoni, ke ilia unuiĝo devas esti la bazo por la socialisma registaro. Ĝi devas ankaŭ akcepti la Marksan admonon, kiun De Leon ellaboris, ke oni ne povas ignori la politikan ŝtaton, ĉar ĝi ne ignorus nin. Kaj fine, se venkinta laboristaro *en industria lando* (ĝi estas tie en plimulto) tenus la politikan ŝtaton (anstataŭ forigi ĝin) unu sekundon post la venko, ke en tiu okazo la venko de tiu laboristaro aliiĝus je malvenko k anstataŭ revolucio ni nur havus ŝanĝon de mastroj.

Georgo Savil (1092).

La senlaboreco en Bulgario.

Kvankam Bulgario estas malgranda laŭ terspaco k loĝantaro, ĝi ankaŭ konvulsias sub la ŝarĝoj de la tutmonda ekonomia k agrara krizo. Ankaŭ en Bulgario la produktado konstante malaltiĝas. La kapitalista raciigo plenumiĝas laŭ rapidega ritmo k sekve la senlaboreco senĉese pligrandiĝas.

El proksimume 600 mil laboristoj ambaŭseksaj, okupataj en la privata produktado aŭ kiel ŝtataj dungitoj, la senlaboruloj prezentas jam la nombron de 200 mil; fakte pli ol tridek el cento da laboristoj estas senlaboraj. Laŭ metioj ili estas: 40 mil konstrulaboristoj, 30 mil tabaklaboristoj, 25 mil privatk ŝtatoficistoj, 7 mil ministoj, mil havenlaboristoj; tajloroj, ŝuistoj, ĉarpentistoj k metallaboristoj estas sume ĉ.

4—5000, elektroteknikistoj, razistoj k tekslaboristoj ĉ. 10 mil; krom tio la kamparlaboristoj dumvintre estas ĉiuj senlaboraj.

Pli intense progresas la procedo de amasa proletiĝo de malgrandaj privatmetiistoj k vilaĝanaj tavoloj, kiuj siavice ŝveligas plie la armeon el senlaboruloj. Leĝoj certigantaj ŝtatan subvencion preskaŭ ne ekzistas.

K. A. (17 635).

Letero el Kalifornio.

Pli ol 22 tendaroj por deviga laboro, enhavantaj pli ol 2000 virojn, jam funkciis en la arbaraj k montaj regionoj de Kalifornio ĉe la fino de la lasta jaro. Oni ĉiutage laboras 6 ĝis 8 horojn. Antaŭe la laboristoj ricevis de 4 ĝis 5 dol. tage por tia laboro. Nun ĉi tiu riĉa ŝtato pagas per manĝo k dormejo. Ne nur estas peniga laboro, sed oni intence starigas la tendarojn sur la plej malagrablajn lokojn por puni la viktimojn. La laboro en la arbaro rapide eluzas la vestojn. Antaŭ la 25. decembro la arbarestro anoncis, ke la laboristoj en la tendaroj ĝoje ricevus donacojn el varmaj vestoj, tabako ktp.

Forkurintoj el unu el la tendaroj râportas pri nesufiĉo da nutro. La matenmanĝo konsistas el kaĉo, tri tranĉoj da pano k nigra kafo, la ĉefmanĝo el fuŝmiksaĵo, malmola pano k kafo; vespermanĝo el faboj, pano k kafo. Butero, lakto, sukero k tabako forestas. Kvankam la vetero estas treege malvarma pro neĝo k frosto, estas malpermesate hejti la dormejojn per fajro. Malsufiĉo da litaĵoj pligrandigas la mizeron. Oni devas enlitiĝi precize je la 9-a horo vespere. La estroj portas insignojn montrantaj ilian rangon. La gardistoj krom insignoj portas pafilojn k bastonegojn.

La urba konsilantaro de Los Angeles transpagis al la polica fako 5000 dol. por transporti senlaborulojn al la tendaroj. La centraj labor-konsilantaroj el Los Angeles k San Pedro, verŝajne ankaŭ el aliaj lokoj en Kalifornio, protestas al la ŝtatestro kontraŭ la „tielnomataj laboraj tendaroj, kie viroj estas devigataj labori por nura nutro k loĝejo". Tiuj organizoj, aligitaj al la Amerika Federacio de Laboro, postulas, ke Jakobo Ralf (James Rolph), la ŝtatestro, alvoku la ŝtatan parlamenton al speciala kunsido por leĝigi la seshoran labortagon k kvintagan laborsemajnon. Tiel la sindikatoj esperas krei pli da taskoj pagataj por dividi inter la senlaboruloj. Laŭ oficialaj fontoj ekzistis pli ol 500 000 senlaboruloj en Kalifornio ĉe la fino de 1931, kiuj ricevis nenian helpon. *16 285.*

Pro abundo da materialo por ĉi-n-ro la tuta rubriko „Diskutejo" devis esti prokrastata.

La vivo de l'laponoj en Svedio. (Fino).

Hejmlaboro, klasdiferencoj.

Tre evoluinta estas la lapona slojdo (hejma manlaborado). Viroj sukcesas ellabori el boacaj kornoj k ostoj mirinde belajn ornamaĵojn, papertranĉilojn, tranĉilingojn, ktp. Virinoj estas majstrinoj en preparado de diversaj manlaboraĵoj ŝtofaj, krome iliaj multkolor-striitaj gantoj, rubandoj, ŝtrumpoj ktp estas tre ŝatataj kiel loĝejornamaĵoj k memoraĵoj. Ankaŭ la vestoj de l'laponoj mem estas tre varikoloraj, bluaj, flavaj, verdaj, ruĝaj, ktp. Sur la kapo ĉiuj portas grandan ĉapon k granda ruĝkolora kvasto estas nepre bezonata parto de l'ĉapo. Iliaj ŝuoj havas suprenkurbigitajn „nazojn" (pintojn) k la vasta jako de l'viroj estas ligata al la korpo per multkolora rubando. Ĉiujn vestojn k aliajn bezonaĵojn ili prilaboras por si hejme, tamen jam kreskas komerco inter la laponoj — pli k pli kreskas la neceso — aĉeti diversajn objektojn, ankaŭ gazetojn ktp k por tio la laponoj devas vendi en la proksimaj urboj boacan viandon por ricevi monon k aĉeti siajn bezonaĵojn.

Sed ne pensu, ke ne ekzistas inter la laponoj klasdiferencoj. Ili ekzistas k estas sufiĉe grandaj. Pluraj laponoj estas riĉegaj, posedantaj centojn da boacoj, aliaj estas nur mizeruloj, ne havantaj eĉ unu boacon k ricevantaj subtenon de l'komunumo; dum tria speco estas geservistoj de l'unuaj. Por siaj grandaj boacaroj la laponoj riĉeguloj ja bezonas paŝtistojn, same por ofta transloĝiĝado — helpantojn.

Ankaŭ neniu lapono vivas en la urboj, ĉiuj vivas en la vilaĝoj. Kelkfoje mi ricevis leterojn kun peto peri al iu aŭ alia korespondanton laponan. Sed, tiun peton mi ne povis plenumi, ĉar pro la malproksimo neniu lapono povis veni al iu ajn urbo, por partopreni tie konstante dum du monatoj esp-an kurson. Tamen ili estas interesitaj pri esp-o k espereble baldaŭ iu el ili ankaŭ ellernos ĝin.

Civilizaj influoj.

Ankaŭ ne ekzistas laponlingvaj gazetoj, ĉar ili loĝas tre dise, la distancoj estas grandegaj, okazaĵoj inter ili maloftaj k ili ja ĉiuj komprenas svedlingvajn gazetojn. Kelkaj laponlingvaj libroj ekzistas.

Koncerne la devigan militservon la laponoj havas bonajn kondiĉojn — ili ne havas tian devigon. Dum la mobilizado ili tamen devas eniri la svedan armeon k tiam por ili estas organizataj ekzercoj. —

En ĉi supra artikolo vi povis jam legi, ke la laponoj rapide moderniĝas, ili jam havas krom siaj kunportataj tendoj ankaŭ konstantajn hejmojn, dometojn k en ili — modernajn meblojn. Tamen mi ne rimarkis, ke la civilizo efikis al ili detrue. Ŝajnas, ke ili uzas la fruktojn de l'civilizo, sed ne ĝiajn malbonojn. Vere — alkoholon k tabakon ja donis al la laponoj la civilizita mondo, sed pro alkohol- k tabakuzo la laponoj tamen ne mortas pli multnombre ol aliaj alkoholuzantoj.

Ankoraŭ mi ripetas — ilia kutimo vagi kun sia tuta trezoro k familio de unu loko al la alia absolute ne montras senkulturecon, sed — la lokaj cirkonstancoj devigas ilin ŝanĝadi siajn loĝejojn. Ankaŭ vintre iliaj boacoj bezonas nutraĵon, sed sur tundroj ne kreskas herbo, kreskas nur muskoj k tiujn konservi por vintro estas neeble. Tial ankaŭ vintre, kvankam kelkfoje la temperaturo falas 40 gradojn malsuper la nulo, la laponoj paŝtas siajn

boacojn sur la tundroj, kie la bestoj serĉas de sub la neĝo muskon. Ofte la laponoj estas devigataj ankaŭ dormi vintre dum la noktoj sur la tundro. Tion ili faras k tamen ne mortfrostas, ĉar iliaj vestoj estas sufiĉe varmaj k iliaj korpoj forte harditaj kontraŭ ĉiaj temperaturŝanĝoj. Boacoj ja estas ilia trezoro, ili ricevas el tiuj bestoj sian manĝaĵon, viandon, siajn vestojn el boacaj haroj k feloj, siajn manĝilojn el boacaj ostoj k kornoj, krome la boacoj ankaŭ anstataŭas la ĉevalojn, plenumante rolon de vetur- k tirbesto.

Jen, la poluscirklo estas ankaŭ landparto, kie oni ne povas multe paroli pri vegetarismo. Almenaŭ inter la laponoj troviĝas neniu vegetarano. Tie ĉi ja la teron kulturi estas neeble, nur en iom pli sudaj partoj de l'arkta cirklo oni sukcesas kulturi terpomojn, sed nenion alian. Tie ĉi la naturo devigas manĝi viandon, ĉar alio estas nericevebla. *Neeme Ruus (15 428).*

La klasbatalo tra la mondo

Malpermeso de manifestacioj (Germ.).

La 28-an de jan. 1932 en Ŝtutgart la komunistoj intencis aranĝi amas-manifestacion sur la ĉefa strato de l'urbo. Je la 18-a h. renkontis sin ĉe diversaj anguloj de la Reĝa Strato multaj laboristoj, por protesti kontraŭ la reakciularo. Ankaŭ kelkcent membroj de l' „Batalligo kontraŭ la faŝismo" ĉeestis, kvankam en Ŝtutgart depost kelka tempo jam ĉiuj surstrataj manifestacioj partipolitikaj estas malpermesataj. Sed ŝajnas, ke inter la koncernaj funkciuloj troviĝis fiuloj, kiuj ĝustatempe informis la policistaron pri la projektita manifestacio. Tial povis okazi, ke la politika policistaro surprizis konferencon de la komunista gvidantaro k funkciuloj de l'„Batalligo kontraŭ la faŝismo". 25 Gek-doj estas arestitaj, inter ili ankaŭ troviĝas la konata kuracisto k poeto revoluciema Fr. Volf. Do la policistaro kaptis ĉiujn gvidantojn de l'manifestacio. Ĉi-lastan la per gumbastonoj armitaj policistoj disbatis senskrupule. Formiĝis ĉiam denove malgrandaj grupoj kantantaj la „Internacion". Pro tio pliaj 14 proletoj estis tirataj sur polic-aŭtomobilojn, kiuj tuj transportis ilin en la malliberejon. La arestitoj estos juĝataj antaŭ la rapidjuĝistaro pro alvoko al neobeemo kontraŭ la leĝoj k pro partopreno en malpermesataj manifestacioj. Kelkmonatan enkarcerigon ili certe devos suferi. Tiel aspektas la libero de l'proletoj en Ŝtutgart. *Ulo.*

La okazintaĵoj en Bilbao.

Katolikaj k naciistaj elementoj provokis gravajn kunpuŝiĝojn kun la socialistoj k defendantoj de l'respublika reĝimo. Ili bonuzis la okazon de provoka kunveno por apliki la armilojn kontraŭ la socialistaj elementoj. Kvar junuloj estis mortigitaj de la reakciuloj k sep vunditaj; inter ĉi lastaj estas unu civil-gardisto. La mortigitoj estis socialistoj. La enterigo fariĝis grandega manifestacio; la tuta popolo troviĝis en la stratoj por esprimi sian indignon kontraŭ la embuskintoj. *P. R.*

Komunista manifestacio en Svisio.

Du mil manifestaciantoj iris la 24-an de januaro en Zuriko antaŭ la militistan kazernon por protesti kontraŭ la kondamno je dektaga aresto al du soldatoj, kiuj estis marŝintaj en uniformo ĉe la kapo de manifestacia irado organizita okaze de last-oktobra kontraŭmilitisma tago. La manifestaciantoj trapuŝis la pordegon de l'kazerno, sed renkontis polic-kordonon, kiam ili volis penetri en la internon. La policistoj pafis. Du K-doj estis grave vundataj. *L. T.*

La instruista mizero en Germanio.

Preskaŭ en ĉiu subŝtato germania okazis malpliigo de la lernejoj, senlaborigo de instruistoj, malaltigo de l' salajroj. Prusio faris novan salajr-skalon k forigis antaŭan decidon pri neŝanĝebla salajro. En Berlino, post plenumo de tiu nova ordono, ne plu estos popol-instruisto sub la 30-a jaraĝo. La universitate studintaj instruistoj, kiuj konservos siajn postenojn, spertos salajran malaltigon de 30, 20 aŭ 12 %. En tuta Prusio estas forigataj 10 mil popolaj instruistoj k instalataj 3 mil novaj policaj oficistoj. Sume estas en Prusio 16 mil senlaboraj jun-instruistoj.

Eklezio kontraŭ lernejo en Svedio.

Pro politika agado oni volis forigi K-don B. Hallström, membro de l' Eduk-Interna Komitato, el la seminario. Li ankoraŭ studis tie antaŭ unu jaro. Pro akra protesto la eklezio ŝanĝis la punon: „Se B. H. montriĝos esti nekapabla en la fako, oni notu tion sur lia lasta raporto." Do, antaŭa zorgo pri panrabo.

En Lanker K-do M. Eriksson forigis la religian instruadon el la lernejo k fondis klerigklubon por la laborista junularo. La nigraj servistoj de l'kapitalismo atakis lin embuske. La polico ne punis la farintojn. Oni kulpigis lin ĉe la lernejestraro. Sensukcese! Oni proponis al li pli bonan oficon; li rifuzis k ne forlasis la fonditan klerigan klubon. Tiam oni venenis lian puton k bategis lin ĝis kripliĝo, kulpigante lin samtempe pri verkado en komunista gazeto.

Laŭ Eduk-Internaj Sciigoj kompilis S. A.

Menciu nepre esperanton ĉe represigo de artikoloj esper.-devenaj!

RELIEFAJ OKAZINTAĴOJ.

Pretekste de kontraŭjapanaj agoj en *Ŝanĥajo* la japana registaro sendis ŝipojn k trupojn al tiu grava ĉina urbo, kiuj okupis la 28-an de januaro post sanga batalo kontraŭ la ĉinaj defendantoj parton de la urbo; ĉi tiu suferis multe per la efikoj de l'bombardo k bruligado. — Japanaj trupoj daŭrigante sian antaŭeniron en *Manĉurio* atingis la gravan fervojan centron Ĥarbino.

Kontrakto inter la registaroj de Finlando k Sovetio estas farita por 3 jaroj rilate al *reciproka neatako* kun garantio pri netuŝo k neŝanĝeblo de la teritorio laŭ la limoj fiksitaj en 1920 en Dorpat. Malsukcesaj estis similaj traktadoj inter Sovetio k Rumanio pro la Besarabia demando.

La jezuita kongregacio estas likvidita per registara dekreto en *Hispanio*, la havaĵo konfiskita k transdonita al bonfar-institucioj de l'ŝtato kontrolataj.

Kiel sekvo de vastaj strikmovadoj pluraj vilaĝoj en *Katalunio* troviĝis dum semajno en la mano de l'revoluciaj laboristoj, kiuj instalis milicon k alvokis per flugfolioj k afiŝoj al la revolucio. La registaraj trupoj, ĝendarmoj ktp fine okupis la tutan regionon. Mallongdaŭra ĝenerala striko en Barcelono; strikoj en Andaluzio.

Brian (Briand), kies agado dum longaj jaroj difinis la eksteran politikon de Francio, estas anstataŭigita de Laval, kiu kun Tardjeŭ (Tardieu) zorgos pri plifortigo de la necedema, ekskluzivisma politiko de Francio.

La papo transdonis al Musolini la ordenon de l'Ora Felo, ago konsiderata kiel signo pri la definitiva interkonsento inter *Vatikano* k *faŝismo*. (Laŭregule tiu ordeno povas esti donata nur al personoj, kiuj havas grandan meriton rilate la katolikismon!)

POR NIA MEDITO.

Scienco k Moralo.

La homa digno kuŝas en lia penado por ektrovi verojn. Tio postulas, ke neniu homo estu fremda al la aro da konoj, kiuj, nuntempe, estas la privilegio de malgranda grupo da intelektuloj.

La scienco kreas la u n u i ĝ on *inter la homoj, tial ke ĝi esprimas kontroleblajn verojn, per kiuj povas okazi ĉies konvinkiĝo: Ne ja ekzistas komunista fiziko k socialista ĥemio.*

Ĉar neniu estas devigata, persvade aŭ perforte, alpreni sciencajn konkludojn, la scienco respektas la individuan liberon. Neniu havus la penson ekmiliti por disvastigi la teoriojn de Ajnŝtajn (Einstein).

La scienca esplorado atingas ĝis la kialoj de niaj agoj; iuj estas biologiaj, aliuj sociaj; sekve la ideo pri respondeco profunde modifiĝis en la lastaj jardekoj. La scienco rekomendas antaŭmalhelpi, prefere ol puni. Ne maloftaj estas la kazoj, en kiuj la socio pli kulpas ol la individuo.

Havante senlimajn perspektivojn, estante tolerema k serena, la scienco tamen kapablas entuziasmigi la homojn k naski ĉe ili la grandajn ĝojojn, kiujn kaŭzas la ektrovo k la unuiĝo.

Konklude la scienco liveras firmajn bazojn por starigo de moralo.

SENNACIULA LIBERPENSULA PAĜO

Redakcia adreso: ADOLF WALDMANN, Illerstr. 8, BREMEN, Germanio.

Eklezianoj k liberpensuloj en Ĉeĥoslovakio.

Tuj post la mondmilito estis inter la ĉeĥoj granda antipatio kontraŭ romkatolikaj pastroj. Parte kaŭzis tion la ĉeĥa antaŭmilita literaturo. Preskaŭ ĉiu romano rakontis pri helpado de l'romkatolika eklezio al la germana imperio k poste al la reganta Habsburga dinastio por subpremado al la ĉeĥa nacio.

Jam reĝo Vaclavo la Sanktulo (Venceslao) estis gvidata de l'kristanaj pastroj, sed ankaŭ mortigata pro ili en la jaro 929. Poste la romkatolika eklezio montriĝis ankoraŭ trifoje la plej granda malamiko de l'ĉeĥoj: Unue, dum la „Husanaj militoj" (1415–25). Due, post la batalo sur la „Blanka Monto" apud Prago en la jaro 1621 k dum la rezultinta kontraŭreformacio. Trie, dum la tuta mondmilito. Depost la jaro 1915 batalis ĉeĥoj — kiel estintaj militkaptitoj — precipe en la rusa, sed ankaŭ en la itala k franca armeoj kontraŭ Germanio k Aŭstrio-Hungario. La pastroj laŭdis la fiajn ekzekutojn kontraŭ la rekaptitaj ĉeĥaj legianoj.

Pro tiuj kaŭzoj ne estis mirinde, ke jam ĉe la unua popolnombrado en Ĉeĥoslovakio (1921) inter 13,8 milionoj da loĝantoj estis 724 528 senreligiuloj. Preskaŭ ĉiuj el ili estis ĉeĥoj.

Sekvis dek jaroj, dum kiuj la situacio ŝanĝiĝis. La ĉeĥoj fondis nacian ĉeĥoslovakan eklezion. La diferenco inter ĝi k la romkatolika estas: Dum la diservo estas uzata ĉeĥoslovaka lingvo; la pastroj rajtas edziĝi; ili ankaŭ ne kredas la plej malsaĝajn dogmojn, kiel neerarpovon de l'papo k virgulinan naskon.

Bedaŭrinde la laboro de l'ĉeĥa burĝa organizo liberpensula estis tute erara. Ĝi proklamis nuran batalon kontraŭ la romkatolika eklezio, sed helpon al la ĉeĥoslovaka k aliaj reformitaj eklezioj. Al tio venas ankoraŭ, ke la ĉeĥa komunista organizo liberpensula estiĝis nura enterig-asocio.

Nun komenciĝis laboregi la germana proleta asocio liberpensula. Ekzemple en la distrikto Teĉen (Tetschen) ĝi laboris tiel bone, ke ĉi tiu distrikto nombras pli ol 30 mil neeklezianojn. Jen dekjara sukceso en la germana regiono; dume en Prago *malpliiĝis* la nombro de l'neeklezianoj je mil personoj, kiuj konvertiĝis al la ĉeĥoslovaka eklezio.

La nuna nombro da neeklezianoj en Ĉeĥoslovakio estas 853 717 inter 14,8 milionoj da loĝantoj. Tio estas la rezulto de l'dua, antaŭjara popolnombrado. Resume oni povas diri: La romkatolikoj perdis anojn. Ili transiris al la ĉeĥoslovaka eklezio k al la germanaj liberpensuloj.

Francisko Erv. Hammer (16 867), Herrnskretschen, Ĉeĥoslov.

Jen kiel la kristana eklezio ricevas monon.

La internacia „Institucio de la Sankta Infaneco" 44, str. Cherche-Midi en Parizo, institucio prizorgata de sinjorega moŝto *Mirio*, ricevis dum la jaroj 1930-31 kiel monoferojn, donacojn, k kotizojn la sumon de 28 milionoj da fr. frankoj.

Eĉ la papo estas profitema, la itala registaro malaperigis la enirpagon por la muzeoj, sed ne la papo rilate al la vatikanaj muzeoj.

Ĉu la papa moŝto estas malriĉa? Krom la monoferoj al la *Sankta Petro* el la tuta mondo, li ricevas de la itala registaro pro la interkonsento de Laterano rentumon de 88 milionoj da liroj. Li eble ne havas fidon al la estonto de l'faŝismo, ĉar li aĉetas kelkajn valutojn italajn, ĉefe la valutojn de elektraj firmoj: Dalmido-Edison k Electro-chimica-caffera, sed plej multe li aĉetas eksterlandajn valutojn, usonajn k anglajn, k obligaciojn de la pola pruntepreno 7%-a garantiata de la tabakmonopolo.

La eklezioj havas ankoraŭ grandajn rimedojn por bari la vojon al la normala evoluo de la socio k de la cerboj.

Laŭ la ĵurnalo „Libera Penso" (Libre Pensée) kompilis 12 642.

Peresperanta agado de UMA.

La Unuiĝo de Militantaj Ateistoj en USSR (UMA) eldonas de sia monata ruslingva revuo Militanta Ateismo aparte presitan esp-lingvan resumon. Ĉi tiu resumo pro sia amplekso (16–24 paĝoj, formato 25×18 cm) k pro siaj sufiĉe detalaj artikoloj aspektas kiel tute memstara revuo k meritas la atenton de ĉiu liberpensulo.

La redakcio celas per ĉi tiu esperanta eldonaĵo (de kiu eliris jam 5 kajeroj) konatigi siajn legantojn kun la militanta ateisma movado en USSR k kun la problemoj de kontraŭreligia propagando. Ĝi estas certa, ke la marksismo-leninisma pritrakto de la temoj prezentos grandegan intereson por la eksterlanda leganto k esperas, ke ĉi tiu ĉiel akcelos la disvastigon de la resumita materialo inter la publiko per la liberpensula gazetaro.

Por montri, kia estas la enhavo de ĉi tiu serioza k bonaspekta resumo, sekvu la temoj de kelkaj artikoloj: „La taskoj de la marksisma historio pri religioj" (Lukaĉevski), „Ĉu la homo originas de simio?" (Nikolski), „Scienco pri homkonduto k religio" (Ĉernomordik), „Teknikigo de eklezio en Usono" (Tan-Bogoraz), „La rusa eklezio antaŭ la epoko de kapitalismo k la skismo" (Nikolski), „Leninisma doktrino pri konkreta vero" (Koŝin), „Teatro k religio en Japanio" (Gluskina), ktp, ktp.

Alia esp. eldonaĵo de UMA estas ĵus aperinta broŝuro „Unio de Militantaj Ateistoj en USSR k ĝia laboro". Amplekso 40 paĝoj, formato 22×14 cm. Ĉi tiu verketo donas en serio da artikoloj de diversaj aŭtoroj multflankan superrigardon pri la agado de UMA. Lukaĉevski skribas pri „Marksismo-leninismo k la batalo kontraŭ religio", Kandivov pri „Religio kiel ilo de klasbatalo, bremsilo de socialisma konstruado", Oleŝĉuk pri la „Historio de Uma k ĝia laboro". La ceteraj artikoloj temas pri „La infanoj de oktobro", „La laboro inter la orientaj nacioj de USSR", „UMA k la Internacio de proletaj liberpensuloj", „La sovetiaj leĝoj pri religio k eklezio", „La UMA en ciferoj" k „Citaĵoj el la statuto de UMA".

La esp. resumo de Militanta Ateismo k ĉi tiu broŝuro estas senpage haveblaj ĉe la Centra Konsilantaro de UMA, Sretenka 10, Moskvo.

Ĉar ĉi tiu peresperanta agado de UMA nepre meritas nian subtenon, ĉiu mendu nomitajn eldonaĵojn k laŭeble utiligu la materialon por nacilingvaj liberpensulaj gazetoj. *670.*

Liberpensula jubileo.

Fine de decembro 1931 la Nederlanda Liberpensula Unuiĝo „Dageraad" (Matenruĝo) festis dum tri tagoj la 75-jaran jubileon.

Antaŭludo estis la sunturniĝfesto en la mateno de la 25-a de decembro. Tagmeze okazis festkunveno de la membroj. Liberpensula ekspozicio montris la batalon dum la pasintaj 75 jaroj. La lastan tagon okazis granda kunveno.

A. R.

Liberpensulaj korespondantoj.

Gek-doj!

Dankon pro via aktiva helpo. Estas ĝojiga fakto, ke la nombro da kunlaborantoj en nia sekcio kreskas. Mi petas, ke vi daŭrigu vian laboron k sendu regule materialon aktualan k interesan.

Atentu jenon: Neniam forgesu noti la fonton! Verku vian manuskripton zorgeme k skribu ĝin sur unu flanko de l'folio. Vi ŝparas al mi multe da laboro.

Red.

TRA ESPERANTIO

Publikaj leteroj al multaj SAT-anoj[1]

IV

Karaj K-doj,

Mi ja legis la diversajn presaĵojn de la „Isto“-anoj, rilate al la lingva demando. Kaj sen ia ŝanceliĝo mi povas diri mian opinion. El la legado de tiu peza, plejparte nedigestebla intelektaĵo mi akiris la konvinkon, ke ties aŭtoroj havis ĉefe kiel zorgon ne herezumi, ne deflankiĝi de la „ĝusta“ partia linio. Tial ili ŝvite penadis por pravigi la ekziston de la mondlingva movado per ŝablonaj frazoj, uzataj en partiaj programoj. Per filistraj k pli malpli nebulaj argumentoj tiuj „esperantistoj“ provas malgrandigi, malgravigi la rolon k signifon de *artefarita* lingvo. Kaj estas tre karakteriza la fakto, ke ilia vidpunkto akordiĝas kun tiu de la plej reakciaj elementoj el la neŭtrala, burĝa movado.

Por ke mia respondo estu tute klara, mi citos kelkajn el la plej tipaj frazoj de la korifeo en la „Isto“-tendaro:

„Niaj teoriuloj de la lingvo internacia traktas esperanton, kiel internacian ilon por kunligo k interkompreno, kondiĉe utiligatan de difinitaj homgrupoj k en siaj nunaj formoj efikantan en la nuna tempospaco. Ni eĉ ne pretendas, ke la *estonta helpa*[2] lingvo internacia, kiu jam estos akceptita de ĉiuj popoloj kiel fundamenta helpa ilo por internaciaj rilatoj, sed kiu ekzistos ankoraŭ samtempe k paralele kun lingvoj naciaj, ke tiu *estonta*[2] lingvo internacia estos tute simila al la moderna esperanto.

„Ni konsideras, ke esperanto estas nur la ŝtupo al tiu *estonta*[2] tutmonda *helpa*[2] lingvo internacia, ke esperanto povas *iagrade*[2] akceli formiĝon de tiu estonta lingvo internacia — sed ne pli.“

„. . . Ni konsideras, ke *estonta helpa*[2] lingvo internacia havos senduban influon sur la formojn de *estonta* lingvo komuna en tiu momento, kiam la liberigita homaro venos al la finformado mem de la tutmonda socialisma socio.[3]“

Mi defias iun ajn doni alian kontentigan klarigon pri la ĉi supre elmontrita tre nebula vidpunkto de „esperantisto“ ol tiun, ke li nepre volas lakee pravigi la indiferenton de Stalin pri la esperanta afero. Ĉe homo, kiu streĉas ĉiujn fortojn por ne deflankiĝi eĉ centimetron de la „ĝusta“ linio, estas ja tre malagrabla la konstato, ke patentitaj marksistoj k plej aŭtoritataj gvidantoj ne estis, nek estas esperantistoj; ke aliparte Zamenhof ne estis socialisto k eĉ ne profesia lingvisto. . .

Se mi ne timus tro longigi ĉi tiun leteron, mi citus aliajn dirojn de „Isto“-anoj, kiuj argumentas kvazaŭ esperanto ne estis kreita de homo, sed de la „produktofortoj“. Tiuj pseŭdoateistoj fakte diigas la Produktofortojn, kiel aliaj diigas la Naturon — anstataŭ simple k pli konsekvence danki al Dio, pro tio, ke li kreis esperanton pere de Zamenhof, kiel tion asertis la prezidanto de la *Internacia Centra Komitato de la Esperanto-Movado*, s-ro Merĉnt (Merchant), en unu el siaj kongresparoladoj.

Pri tio mi petas, ke vi relegu en la n-o 200 de „S-ulo“ la artikolon kun titolo *Ĉu Zamenhof ekzistis?* kiun mi publikigis tiutempe por moki tiujn ridinde elementajn „marksistojn“, kiuj ignoras la homon en siaj konsideroj pri la historia procezo.

Sendube la produktofortoj ludas grandan rolon en la vivo k aliiĝoj de la socio. Oni tamen ne devas forgesi, ke ĉe la komenco, ĉe la deirpunkto troviĝas la *Homo* — kun sia inventk organizkapablo. La ilojn, la maŝinojn kreas la homoj; esperanton kreis Zamenhof. Kaj kiuj ne atentas k ne volas utiligi tiun mirindan lingvan ilon, tiuj estas reakciuloj; ili similas al tiuj kamparanoj, kiuj malemas uzi traktoron k preferas fruepokan plugilon.

Mi aprobas la kolosan, la grandiozan entreprenon, kiu sub la nomo de „Kvinjara Plano“ celas industriigi Sovetion; mi admiras la feran energion de Stalin, sed, rilate lian ignoron al nia mondlingva movado, mi maltime diras, ke ĝi estas iel reakcia, ke ĝi ne konformas al la interesoj de l'mondrevolucio. La sinteno de Stalin k de aliaj revoluciaj gvidantoj tiurilate ja tre similas tiun de la neprogresemuloj, kiuj malemas al ĉio nova. Ne estus pli malfacile trudi la lernadon de esperanto en ĉiuj Sovetiaj lernejoj k al ĉiuj ŝtatk partioficistoj ol devigi kamparanojn eniri kolĥozojn k tie funkciigi traktorojn. Kaj tial ke la anoj de la kompartioj estas ĝenerale tre disciplinemaj, ne estus malfacile trudi al ili en ĉiuj landoj la lernadon k uzadon de nia lingvo. . .

Kiuj sincere deziras la kunfandiĝon de nacioj, la formorton de la naciaj kulturoj k ne estas fervoraj adeptoj de artefarita lingvo, facile lernebla k tutmonde uzebla, tiuj ne agas konsekvence, sed perfide al la interesoj de l'proletaro.

Kompreneble tia „perfido“ ĉe Stalin k ceteraj gvidantoj de Komintern estas senkonscia. Ili ankoraŭ ne konvinkiĝis pri la vivkapablo de artefarita lingvo; ili mem ne lernis k aplikis esperanton. Sed la samon oni ne povas diri pri la „teoriuloj“ el la CK de SEU. Sekve ilia sinteno en tiu afero estas klarigebla nur per karierista deziro ĉiam havi ortodoksan pozicion. Nu! bone, heroecon ni postulas de neniu, sed almenaŭ ni ne lasu nin trompi per ŝajne sciencaj argumentoj. Korteganaj scienculoj ordinare ne multe antaŭenpuŝas la progreson. . .

Kiel do ni elmetu la demandon? Ho! tute simple, k pri ĝi oni ne bezonas longe teoriumi. Ni precipe atentu la faktojn.

Unue estas neforgesinde, ke plej aŭtoritataj lingvistoj multe teoriumadis por pruvi, ke artefarita lingvo estas utopiaĵo. Kaj se nun multaj el ili konfesas ĝian ekziston, ili tamen profetas ĝian disfalon aŭ limigas ĝian rolon al elementa babilado ĉe hotelo ks.

Tamen esperanto nerefuteble pruvis per faktoj sian kapablon por solvi tute kontentige la mondlingvan problemon; ĝi estas uzata por sciencaj k teknikaj verkoj, por poezio k por verkado de fantaziaj romanoj; por diskutado k eĉ pasia disputado en kongresoj; ĝi jam estas la hejma lingvo de relative multaj personoj; estas do sunklare, ke ĝi estas tute taŭga k viva lingvo. Kaj uzas ĝin ankaŭ manlaboristoj kun tute elementa instruiteco.

Dume la t. n. internaciistoj ignoras nian movadon. Ili daŭre elspezas grandajn monsumojn por pagi tradukistojn k interpretistojn, por eldoni en kvin, ses aŭ pli da lingvoj la samajn dokumentojn, la samajn gravajn verkojn. Unuvorte ili malŝparas la malfacile akiritajn monerojn de la laboristoj. Ĉu do ni ne rajtas ĉe tia konstato paroli pri perfido al la interesoj de l'proletaro? Jes, ni rajtas! . . . Kaj nur la forta sento, ke ni, esperantistoj, montras la bonan ekzemplon, signas la vojon, povas krei en nia movado la necesan entuziasmon k sindonemon por daŭrigi nian malfacilan laboron. Se ni, malfeliĉe, konvinkiĝus, ke nia agado nur utilas al tio, ke ĝi influas „sur la formojn de *estonta* lingvo komuna“, ni perdus la kuraĝon labori por tia sensignifa afero. Tial la „esperantistoj“, kiuj provas malgravigi la rolon de artefarita lingvo, tre malbone servas nian movadon, k iliaj filistraj argumentoj devas esti ĝuste taksataj: ili ja estas absolute senvaloraj. . .

En sekva letero mi respondos al la demando pri eblo aŭ neeblo de kunfandiĝo de lingvoj.

Kun sennacieca saluto de via

26–XII–31. *E. L.*

[1] Komp. la n-ojn 376–381 de „S-ulo“.
[2] La substrekoj estas de mi. — E. L.
[3] En la antaŭparolo al *Kulturo nacia k internacia* de *J. Stalin*, pĝ. 9 k 10.

Esperantistigita urbeto en Hispanio.

La multe legata ilustrita revuo „Estampa“, aperanta en Madrido, enhavis en sia n-ro de la 9. januaro dupaĝan ilustritan artikolon, per kiu ĝi raportas pri eksterordinara sukceso en la esperanta movado. Per konstanta klopodado *Francisko Manez* atingis esperantistigi tutan urbeton el 8000 loĝantoj, nomata Ĉeste (Cheste) k interesi la ĉirkaŭan regionon. Dum la terura krizo, kiu suferigis la aŭstriajn popolamasojn postmilite, li bonkore alvenigis al tiu hispania urbeto 14 geinfanojn el Stirio k lasis ilin ĉe bonfaremaj Ĉestanoj, mem restante kun la plej delikata infano. Dum 17 monatoj la dekkvaro estis subtenata. Post tiu tempo Manez akompanis ilin reen ĝis Graz, kie ilin atendis la estraroj k familianoj. Honorigon li rifuzis respondante: „Gardu tiajn honorojn por aliaj infanoj, kiujn vi vidos dum via vivo en sama stato, kiel troviĝas viaj idoj.“

Manez lernigis la lingvon ankaŭ al kelkaj blinduloj per la Brajla metodo. — Jen ekzemplo sekvinda. Simpla persono atingis gravan sukceson en urbeto, kie li post deviga kamplaboro semis la esp-an semon. Li estis honorata per la labormedajlo. *SAT-ano 13 354.*

EN NIA MOVADO

KRONIKO

Britio. *Bournemouth.* Je 12. 12. 31 la grupo aranĝis ekspozicion de per esp-o ricevitaj leteroj el Sovetio ĉe la jara bazaro de l'loka Laborpartio. La loka gazetaro raportis pri tio. Ĉe la filio de l'Sendependa Lab. Partio ni ripetis pli grandskale tiun ekspozicion la 9/10. jan. *Derby.* Nova kurso por komencantoj ĉe junularo de Sendep. Lab. Partio. *Manchester.* Kolektiva peresp-a koresp-ado kun Sovetio. (Laŭ BLEA-Bulteno.) — **Ĉinio.** La esp. movado en Ĉinio antaŭeniris en novan periodon. Dank' al la penado de kelkaj prolet-esp-istoj fondiĝis ĉi-vintre la „Ĉina Prolet-Esperantista Unio“ (Ĉ.P.E.U.). Ĉefaj devizoj: uzi k propagandi esp-on sur prol. starpunkto; kontraŭbatali per esp-o la etburĝan iluzion k klastrompon; altigi per esp-o la civilizan nivelon de l'ĉina proletaro; firmigi la tutmondan prolet. kunligon. (K-do Joĉaŝien, P.O. Box 1332, Shanghai.) — **Germanio.** *Bochum.* La loka grupo fondis en Bochum-Langendreer novan grupon kun 15 p. K-do Schmidt (8273) lumbildparoladis pri Nederlando k Belgio. *Wiesbaden.* Du kursoj en la popolaltlernejo kun 40 p. La plej granda parto de l'LEA-grupanoj forlasis la grupon k asocion, ĉar kompartianoj forgesis, ke nia movado estas kulturmovado. Nova libera laborista esperanto-grupo fondota. 4 SAT-anoj. (10 926.) *Dortmund.* Je 10. jan. okazis la jarkonferenco de l'Lab. Esp. Grupo „1925“ (kiu nombras 68 membrojn). Dum la jaro estis aranĝitaj en junularhejmo 48 diskutvesperoj pri lingvaj demandoj k div. temoj. 3 lumbildparoladoj. Ni akceptis en specialkunvenoj travojaĝantajn K-dojn el Ĉinio, Finlando, Usono, Hungario, Norvegio k Holando. Plej bone vizitita estis tiu, en kiu parolis K-do Veder (Nov-Jorko). Plej propagandiga estis ekskurso kun norvega K-do al infantendaro. Flugfoliojn ni disdonis en div. organizoj k laborist-kvartalaj domoj. Varbparoladoj okazis en div. lokoj. Ni partoprenis manifestaciojn dum sindikatfesto k sport- k kultur-tago. Dufoje niaj Gekdoj trabiciklis propagandante la urbon. 4 K-doj estis sukcesplene ekzamenitaj. Kursoj kun 135 p. funkcias en Dortmund (1 publika, 1 ĉe liberpens.), Eving (1 publika), Marten (1 inter sportuloj), Dorstfeld (1 ĉe soc. infanoj k junuloj), Brambauer (1 publika), Ŝverte (1 ĉe pacistoj). Pro manko de mono ĉi-jare ne ĉiu lernanto havas lernolibron. En unu kurso ekz. inter 30 lernantoj estas nur 3 plenlaborantoj. Unu kurson aranĝis la urbestraro por senlaboraj gejunuloj; ĝin gvidis unu el niaj K-doj. Ĝi estis senpaga k okazis dufoje semajne. La rezulto estis nula. Ĉe la kursfino la senlaboraj lernantoj diris, ke estas tro multe dufoje partopreni kurson semajne! Unu kursgvidanto ĉe ĉiu instruvespero laŭtlegas k tradukas el „S-ulo“; tiel kelkaj lern. jam korespondas. Komence de 1931 estis inter ni 30 SAT-anoj (20 kun abono al „S-ulo“). Nur abonantoj al „S-ulo“ estis 8. Fine de l'jaro estis sume nur 21 abonantoj. La senlaboreco efikas malprogresige. — La jarkonferencon partoprenis 84, la ĝin sekvantan distran parton (kun deklamoj de infanoj, paroladoj ktp) 72 Gek-doj. (13 563.) *Frankfurt/M.-Nied.* Depost 3 jaroj vigle prosperas la esp. movado en la fervojista kolonio, precipe dank' al K-do Weimar. Lastjare estis kelkaj porinfanaj kursoj, el kies partopr. 9 plej viglaj veturis Svedion. Kelkaj eksterl. gastoj, inter ili la iniciatinto de l'infan-interŝanĝo, K-do *E. Eriksson*, vizitis la grupon, al kiu apartenas nun pli ol 100 membroj, lernantoj k infanoj. En bonsukcesa *varbvespero*, en kiu i. a. deklamis infanoj, paroladis K-do Krämer, kiu akompanis la infanojn al Svedio, pri siaj vojaĝimpresoj k travivaĵoj, precipe pri la gastema akcepto ĉie en Svedio, la bonega prizorgado, la ekskursoj tra la lando en akompano de l'svedaj ami'oj, la abundaj manĝaĵoj ktp. La infanoj ĉeestis ankaŭ la Svedan Lab. Esp. Kongreson (kiu okazis fine de julio 1931 en Stokholmo). Al ĉiuj esp. infanoj ni deziras almenaŭ unufoje dum ilia vivo simile belan k neforgeseblan vojaĝon. Poste nia grupano K-do Pestinger priskribis sian peresp-an vojaĝon tra Aŭstrio, Finlando, Polio. (15 708.) *Geislingen-Steige.* El la 14 membroj de l'SEA-grupo apartenas nun 6 al SAT. Je 30. 11. 31 komenciĝis kurso kun 11 p. La loka socialdem. gazeto fervore subtenas nian movadon. *Köln-Mülheim.* Kunvenojn k kursojn gvidas K-doj Petro Müller k Gibson ĉiulunde en la kazerno Tiefenthalstr. Ni interesas la partopren. per lumbildoj, lekcioj, kantoj ktp. En Köln-Dünnwald kurso kun 20 p., en Köln-Kalk kun 10 p. (gvidas K-do Dülken); en Köln mem gvidas kursojn K-doj Vogd k Baŭmbruk. SAT-grupo fondiĝos. (16 289.) *München.* La SEA-grupo okazigis je 13. jan. sian jarkunvenon. Raportis K-do Deubler, akcentante, ke la grupo povis progresi malgraŭ la krizo k senlaboreco inter la grupanoj. La skismo en la socialdem. partio feliĉe ne povis domaĝi al nia grupo en ĝia nuna formo, tiel ke ĝi konservas sian unuecon. Malgraŭ tio, ke al la ĝisnuna estro, K-do Deubler, la grupo esprimis sian nelimigitan konfidon, li, rifuzante pro trookupateco, petis elekti alian K-don. Estis elektataj kiel 1. prez. K-do Wurmdobler, 2. prez. Hedlik, kasisto Schottenhammer (Schleißheimerstr. 59/0), sekr. Hermannstaller, gazetservanto Flatz, SAT-peranto Schottenhammer. La grupo decidis varbcele partopreni la dum 1932 en M. okazontan „Bavaran feston de laboro“ aranĝotan de ĉiuj lab. organizoj sportaj, kulturaj ktp el tuta Bavario. La SAT-peranto fine instigis la ne-SAT-anojn aniĝi al SAT k aboni „S-ulo“n. — **Svedio.** (Laponio) *Abisko.* Ĝis nun ne ekzistis esp-isto en tiu fama turistloko poluscirkla: de 4.-24. jan. la loka ABF (lab. kulturorg.) aranĝis kurson kun 50 p. (loĝas nur 40 familioj en la urbeto). Gvidis K-do N. Ruus. La estraro de l'komunumo Jukasjervi subvenciis la ABF en Abisko per 200 sv. kr. por ebligi al senlaboruloj partopreni la kurson. *Gällivare.* Kurso kun 27 p. finiĝis (gvidis K-do Ruus), 8 p. aliĝis al SAT. Daŭriga kurso komenciĝis. ABF aĉetis por sia biblioteko ankaŭ esp. literaturon (por 36 kr.). *Kiruna.* ABF-teatrogrupo ludis esp. k svedlingvan propag. teatraĵeton „La 5 mondpartoj“ 2-foje kun granda sukceso. Ambaŭfoje ĉeestis ĉ. 200 p. *Koskullskulle.* Kurso por komenc. aranĝita de Sveda Ministа Fed. (fako 7) finiĝis je 23. 12. (gvidis K-do Ruus) kun 50 p.; el ili 14 p. aniĝis al SAT. Daŭriga grupo k klubo fondota. *Malmberget.* Grandaj esp. kursoj (5 grupoj kun sume ĉ. 200 p.), gviditaj de K-do Ruus, aranĝitaj de ABF, finiĝis je 2. 1. Okaze de tio okazis publika propag. „ekzameno“ k poste festeno, kiun partopr. ankaŭ najbarlokaj esp-istoj. Oni prezentis „la 5 mondpartoj“, kiu ĉarmis precipe la ne-esp-istan publikon. Esp.-klubo de ABF vigle laboras (adr.: „Ercmonto“, Malmberget, Svedio). Daŭrigaj grupoj por junuloj k plenaĝuloj komenciĝis mezjanuare. Je 12. 1. la lokaj esp-istoj pridiskutis div. studmetodojn k fondis plurajn specialajn studrondetojn (konversaciaj, fakaj, ktp). *Boden.* Loka ABF ricevis de l'urbestraro ĉi-jare pli grandan monsubvencion speciale por aranĝi esp. kursojn kun eksterl. kursgvidanto. Gvidas ĉi tiujn K-do Ruus. *Jokkmokk.* Grupo da interesitoj *sen* speciala gvidanto eklernas esp-on (ĉar K-do Ruus estas okupita aliloke). *Lulea.* La burĝa urbestraro subvenciis la lokan ABF per tre malgranda sumo; tial ĝi ne kuraĝis aranĝi esp. kursojn same grandskale kiel en najbaraj urboj. Tamen la loka klubo estas pli entreprenema k prenis sur sin la riskon aranĝi kurson, kiun gvidas K-do Ruus samtempe kiel tiun en Boden (distanco 35 km).

Tra la esperanta gazetaro.

En nia lasta rubriko samtitola (ĝi aperis en la n-o 376/77) ni skribis pri la aktiveco de pluraj *laborist-esperantaj* gazetoj; se ni ilin ne citos denove hodiaŭ, tio okazas nur pro manko de spaco; dume ekaperis unu nova LEA-gazeto en Latvio (Rigo) k unu *duona* LEA-gazeto en Portugalio (la movado en tiu lando ne estas ankoraŭ sufiĉe forta por ebligi la eldonadon de memstara lab. esp. organo). Pri ambaŭ tiuj organoj la legantoj trovis en alia loko recenzon. Sed ni volas diri kelkajn vortojn pri la nova *La Socialisto*, ne nova laŭ esenco, sed laŭ aspekto k prezentmaniero: la januara n-o estas la unua en pli granda formato; ĝia subtitolo restas neŝanĝita — ĝi estas la komuna organo de ALLE (Aŭstria LEA) k SEA (Germanio). Per la nuna bonimpresa aspekto ĝi certe povos pli utili al la propagando; tiu utilo tamen estus multe pli granda, se la artikoloj estus verkitaj nacilingve. (Estas nur malmulte da germana teksto en la nomita n-o.) La unuan paĝon ornamas la portreto de l'socialista urbestro de Vieno (Sajc), kiu eldiris okaze de l'pligrandigo favorajn vortojn por la gazeto k nia movado entute. Sed ĉefe menciinda estas la artikolo de K-do L. Puf (Puff), la prezidanto de SEA, kiu akcentas, ke tiu organizo estas malfermita al ĉiuj proletoj k ne nur al la socialdemokratoj, kiel pri tio erare disvastiĝis la famo. En tiu sama artikolo la aŭtoro parolas tre favore pri SAT k ĝia strukturo. —

La unua n-o de *Heroldo de Esperanto* en ĉi tiu jaro prezentiĝas ankaŭ iomete pli grandformate k kun aldonoj literatura k turisma (kiuj cetere jam antaŭe ekzistis, kvankam sub alia formo). El la akompanvortoj de l'redakcio parolas kuraĝa optimismo, espero, ke la tempoj baldaŭ pli favoriĝos.

La *Movado*, organo de l'burĝaj esp-istoj en Francio, estas bonŝanca pro ĉiunumere granda parto da pagataj anoncoj de Parizaj firmoj. La redaktoro ŝatas la spriton, k oni trovas multajn parte franclingvajn, parte esp-ajn amuzajn rakontetojn, ĉefe el la vivo en Francio. La propaganda parto estas detala; entute la revuo estas lerte prezentita, la lab. movado esp-ista tamen *tre* malofte trovas mencion; oni evitas paroli pri ĝi, kvazaŭ oni timas ŝoki la legantojn.

Germana Esperantisto laŭ formato k aspekto apenaŭ povas utili kiel la antaŭa gazeto kiel propagandilo; la enhavo riĉa je informoj, sed seka; nur la recenzoj havas ian stimulan

vervon; pri vario zorgas ankaŭ la parto „Esperanto-Praktiko“ limigita je du negrandaj paĝoj (antaŭe ĝi aperis kiel memstara gazeto).

La gazetoj el Oriento aperas tute regule k atestas pri vigla movado en tiu mondparto. Al ĉiuj komuna estas la funda pritrakto de lingvaj problemoj: *Oomoto*, kiu eldonas en Japanio kvazaŭ „kortegan“ organon kun doktrinaĵoj k precipe laŭdoj al la „Sankta Sinjoro“ (la aŭg. n-o entenas 4 tutpaĝajn portretojn de l'estro k unu de lia patrino!), havas kiel stud-gazeton „Verda Mondo“, kiu entenas preskaŭ ekskluzive progresigan, ekzercan materialon. Inter la du gravaj organoj de la neŭtrala esp.-movado en Japanio, *La Revuo Orienta* k *Esperanto-Kiboŝa* (monate aperantaj) ni laŭenhave ne povas konstati gravetan diferencon. Ni notu tamen, ke la unua estas multe pli malnova k la oficiala organo de l'Japana Esperanto-Instituto, dum la dua, eldonata sub la protekto de la neesp-ista kultur-societo „Kiboŝa“, ĵus finis sian *duan* jarkolekton, sed estas eldonata en nombro de 14 000 ekz-oj! Giganta cifero, pri kiu eĉ ne povas revi iu alia esp. gazeto, eĉ universala.

Ni sciigu ĉi tie, ke la japanlingva organo de l'*Japana Eŭgenika Instituto* aperigas regule plurpaĝan resumon el siaj artikoloj *en esp-o*. Tamen, eĉ en tiu scienca revuo reflektiĝas la politikaj okazoj! La esp. parto de l'januara kajero servas preskaŭ ekskluzive al ŝovinista kontraŭĉina propagando . . . kvazaŭ tio havus ajnan rilaton al la taskaro de Eŭgenika Instituto!

Kompense ni legas en la Hankoa (Ĉinia) esp. gazeto *La Espero* raportojn pri kruelegaĵoj de japanoj k alvokon kontraŭ la barbareco de l'japana armeo k registaro! Esperanto tiel bone servas al unuj kiel al la aliaj por iliaj propraj naciaj interesoj — samie kiel en 1914—1918. Ni ne malĝoju pri tio, sed male — ni uzu tiujn faktojn por nia propagando k . . . dume servigu plue esp-on al nia klasaj celoj! La devizo restas: „For la Neŭtralismon!“ k „Ĉiuj laboristaj esperantistoj estu anoj de SAT!“ *N. B.*

RADIO-PROGRAMO:

Nia enketo rezultigis, ke kelkaj SAT-rondoj skribe esprimis al ni, ke ili deziras la aperigon de l'*esperanta radio-programo* en „Sulo“. Nur unu K-do opiniis tion senvalora, ĉar liaopinie malmultaj K-doj havas sufiĉe grandajn aparatojn por utiligi la programon. Ni decidis kontentigi la aŭskultantojn inter nia legantaro k komencas regulan program-presigon, tamen dediĉante laŭeble plej malmulte da spaco en la gazeto por ĝi. *Red.*

11. februaro:
16.45—16.55: Vieno k relajoj — Informoj.
18.45—19.15: Parizo PTT — Kurso.
? ? ? : Minsk, 700 m — Esp.-Radio-gazeto „Ruĝa Blankrusio“. [Kurso.
19.20—19.30: Sottens, Ĝenevo, Lausanne — 21.20—21.40 ? : Kaŭnas — Parolado.
12. februaro: [programo.
19.30—19.35: Ŝtutgart, Freiburg — Semajna
21.10—21.20: Côte d'Azur, 248 m — Parolado.
22.05—22.30: Leningrad, 1000 m — Informoj.
22.35—22.45 ? : Breslaŭ, Gleiwitz — 10 minutojn esp. por laboristoj.
13. februaro:
16.40—18.40 ? : Huizen — Informoj.
18.30—18.45 ? : Zagreb — Informoj.
18.40—19.15 ? : (5 min.) Heilsberg k relajoj — Semajna programo.
19.20—19.50: Huizen — Kurso.
21.15—21.30: Lyon-la-Doua — Informoj.
14. februaro:
9.10— 9.35 Hilversum (kurso).
10.15—10.30 Helsingborg 229 m — Informoj.
15. februaro:
22.05—22.30 Leningrad 1000 m — Informoj.
16. februaro:
20.00—20.10 Tallinn, Tartu — Informoj.
18. februaro:
19.00—19.30 Moskvo 1481 m — Informoj.
19. februaro:
22.05—22.30 Leningrad 1000 m — Informoj.

EKSTER NIA MOVADO

La hispania instruministro decidis, ke la buĝeto de l'ministerio enhavu 50 mil pesetojn kiel subvencion al Hispana Esp.-Instituto, por starigi 14 liberajn katedrojn de esp-o pagatajn. Firma promeso pri tio estas farita de la ministro al parlamentano F. Azorin, ano de la buĝeta komitato de la parlamento.

La greka ministerio de kultoj k publika instruado refoje dekretis favore al la instruado de esp-o en la publikaj lernejoj ĝenerale, la instruistaj altlernejoj de mezgrada klerigo k la altlernejo de eksperimentaj sciencoj en Ateno.

El raporto pri la nuna stato de esp-o en Italio: kursoj en 12 urboj, krom multaj kursoj sub la faŝista kultur-asocio „Post laboro“. La Itala Esp.Federacio, la Itala Instituto de Esp-o k la Delegito por Eksterlando havas komunan oficejon en Milano.

Aperis germanlingva libro de esp-isto: „Ĉe la orienta fronto nenio nova. Mondmilita travivaĵo de elzasano“, kun devizoj en *esp-o* k pacisma tendenco.

85-jara fama hispana operaciisto k pedagogo d-ro Madrazo esprimis sin en Bilbao-a ĵurnalo tre favore por esp-o, rekomendante al la registaro enkondukon de esp-o kiel devigan lernobjekton en la popollernejoj.

La princlando Liĥtenŝtejno aperigis 2-an eldonon de oficialaj poŝtkartoj kun bildoj pri la lando k teksto en germ. k *esp-a* lingvoj.

Naturista Asocio Tutmonda (NAT).

Fondiĝis asocio sub supra titolo kun sidejo en Baden (Svisio), kiu uzas esp-on en sia korespondado. Naturisto estas homo celanta naturan vivon, eĉ nudan sur apartaj terenoj, korpkulturon. SAT-anoj, kiuj interesiĝas pri tiu asocio (kun libervola membrokotizo), povas turni sin al la sekretario: Guy C. Gézéquel, 1, rue Auguste Gaché, *Grenoble* (Isère, Francio).

NIA POŜTO

Esp. studento, Ŝanĥajo. Ni ne povas enmeti senpage.

Virgi. La versaĵoj estas presindaj post kelkaj korektoj. La raporteto aperos, la noto pri senlaboruloj pafitaj jam aperis sub alia formo en la n-o de 17. 12. 31.

13 552. Sufiĉas via sciigo.

v. d. Goorbergh. Ni ne povas utiligi vian tradukon; ni resendas manuskr. nur se afranko por resendo estas aldonita.

1810. La traduko de A. Winter prokrastita pro abundo da materialo por ĉi tiu n-ro; enestos la venontan n-ron.

ALLE-Bruck. Neomaltusianismo (pli bone: *nov-maltusanismo)* estas doktrino celanta limigi la naskojn per senfruktigo de l'geedza kuniĝo (dum maltus(i)anismo celas la samon nur per limigo de l'edziĝ-nombro). — *Red.*

16 906. Ni ne scias kial via art. ne aperis. Turnu vin al la Red.

11 020. Tiu ĉi anonco kostas 4.80 mk. g.

Al kelkaj. Se vi ne citas la celon de via pago ni povas nenion fari. — *Adm.*

KORESPONDADO

Unu enpreso, simpla trilinia anonceto kostas 0,80 mk. g., ĉiu plia linio 0,50 mk. g. — Grandaj anoncoj kun kadro: po kv. cm. kostas 0,20 mk. g.

BULGARIO

Helpu al letervespero de tri lab. esp. kursoj, aranĝota la 28. 2. 32. Sendu multnombre el ĉl.! Al ĉ. ni resp. L, PI, bfl, esp-aĵoj. Adr.: T. Ajolov, 11. Aŭgusto 6, *Plovdiv.*

ĈEĤOSLOVAKIO

16 gekursanoj (naturamikoj) vigle koresp. kĉl. PI, PM, fotoj, ktp. Resp. garantiata. Skribu multnombre! Adr.: J. Nußbaumer, Lerchendörfel, *Steinschönau.*

GERMANIO

K-do Ludwig Eberle, Johann Klein Str. 61, *Frankenthal* (Pfalz), interŝ. PI, il. gaz., kĉl. Resp. garantiata!

K-do Arturo Mehlhorn (18 j., vitroteknikisto), Schwarzackerstr. 11/II.m., *Leipzig O 27*, kĉl, pri ĉ. temoj.

K-do W. Westphal, Gerberbruch 20, *Rostock*, dez. amikiĝi kun franciaj Gek-doj pro bicikla vizito al Francio.

2 K-doj koresp. kĉl, L, PK, PI. Skribu al jena adr.: Paul Exner, Nr. 34, *Voigtsdorf b. Warmbrunn/Rsgb.*

Gek-doj! — Por praktiki esp-on ni deziras leterojn ktp. el eksterlando por niaj „Korespondvesperoj“. Gazetoj, varb- k ekspozmaterialo dezirataj. Al ĉiu ni respondos. Sendu al: Internacia Korespondejo, Gek-doj Preuss, Körnerstr. 5, *Dortmund - 13.* (Germanio.)

LITOVIO

Karaj gekompatemuloj! Ekĝojigu per longvaloraj legaĵoj, leteroj k PK, PI, junan sopirantan animon, kiu estas izolita de la liberuloj. Anticipan dankon! Resp. certigita al ĉiu. K-do Konstantin Kaziagys, *Šiaŭliu S. D. kalejimas.*

NEDERLANDO

K-do Joh. H. Marse, Levendaal 26-a, *Leiden*, interŝ. PM, kĉl. Resp. mi garantias.

SVEDIO

S-ro A. Lingie (20 j., paperfar.lab.), *Skoghall*, kĉl, pri div. temoj, PI.

Letervesperon aranĝos la Esp. Klubo de Lidköping, la 19. febr. 1932. Sendu L, PK, PI. Resp. garantiata! Adr.: K-do Johan Hall, str. Läckögatan 8, *Lidköping.*

20 geknaboj (10—14 j.) koresp. kĉl. infanoj. PI, PM. Adr.: K-do Willy Krey, Stathmosvägen 2, *Nynäshamn.*

La Esperanta Grupo Fervojista Frankfurt a/M.-Nied aranĝos la 28-an de februaro varbvesperon kun ekspozicio. Tial ni petas eksterl. K-dojn k grupojn sendi multnombre leterojn, ilustr. poŝtkartojn k aliajn esp.-aĵojn. Multaj el niaj grupanoj deziras korespondi. Ni nepre respondos. Adr.: W. Weimar, *Frankfurt a/M.-Nied*, V. Wald 16. Germ.

L e t e r v e s p e r o
La 13. aprilo la grupo Pimasens (Bavario) aranĝos letervesperon. Ni petas materialon el ĉl. pri ĉ. temoj: L, PK, PI, bfl. gaz., ĵurn., afiŝoj. Skribu multnombre! Resp. gar. Adr.: K-do R. Göttel, Christiansg. 8, *Pirmasens* (Pfalz), Germ.

ENHAVO

Presejo Oscar Wettig, Gelnhausen (Germanio)

Urbano en kamparo.

Iu senlabora ĉefurbano iris al la kamparo por tie serĉi laboron. Li sensukcese petis al multaj farmistoj laboron, sed neniu volis ĝin doni al li. Post longaj horoj li vidis bonkoraspektan farmiston ĉe farmbieno, k ankaŭ lin li petis doni al li iun laboron. Tamen, ankaŭ ĉi tiu homo ekridegis pri la peto.

— Ne, li respondis, al urbano mi ne donas laboron, ĉar kompreneble vi nenion scias pri kamparlaboro. Mi certe bezonas serviston sciantan melki la bovinojn; se vi scius fari tion, mi dungos vin!

— Bone, respondis la senlaborulo. Antaŭ la mondmilito mi ofte laboris sur la kamparo.

— Se tio estas vera, vi venu ĉi tien morgaŭ je la 4-a horo matene, k tiam mi donos laboron al vi, respondis la farmisto.

Nu, la sekvantan matenon je la 4-a horo la urbano ekfrapis la pordon de la farmdomo, la farmisto donis al li la necesajn ilojn por melki la brutojn, k la servisto iris al la kampo. Je la 7-a horo subite la farmisto rigardis sian poŝhorloĝon k miris, ke la melkisto ankoraŭ ne revenis. Li parolis pri tio al sia edzino, sed ĉi tiu rimarkigis, ke verŝajne la viro ne estos preta ĉar li ne estas sufiĉe sperta pri la laboro. — Povas esti, respondis la farmisto. Sed je la 8-a h. li denove ekrigardis la horloĝon k nun miregis, ke la servisto ankoraŭ ne revenis! Nun li rapidis al la kampo por vidi, kion faris la melkisto. Sed... kion li vidis? La servisto estis luktanta kontraŭ bovo, k la ŝvito fluis de la vizaĝo de la viro surteren! La farmisto mirege demandis:

— Kio estas tio? Kial vi batalas kontraŭ la besto?

— Ve! respondis la melkisto, jam depost la 5-a h. mi penas sidigi tiun beston sur la seĝeton, kiun vi ankaŭ donis al mi, sed la besto obstine ne volas!

Trad. J. Liedermooij (16 458).

INFANO RAKONTAS . . .

Kiel mi lernis esperanton.

Mi estas knabo k havas dek du jarojn. Mi loĝas en Amsterdamo.

Mi havis dek jarojn, kiam mia najbaro min enskribigis kiel lernanton por esperanto-kurso, ĉe ni en la kvartalo. Estis ekspozicio. Sen ke mi sciis tion, mia najbaro (kiu ankaŭ estas esperantisto) enskribigis min. Nun mi lernus do esperanton. Mi lernis kune kun ankoraŭ du knabinoj la lingvon, ĉe esperantistino. Ni progresis bone. Mi gajnis diversajn libretojn kiel premiojn, sed post jaro mi ricevis alian instruiston, ĉe kiu mi kun proksimume dek kvin infanoj lernis esperanton.

Mi sekvas nun daŭrigan kurson. Sed per la lernejo mi havas multan lernlaboron, sekve mi ne multe povas studi esperanton. La pasintan jaron (en aŭgusto 1931) estis ĉi tie la SAT-kongreso. Mia najbaro akceptis tiam eksterlandan esperantiston. Kun tiu esperantisto mi faris diversajn promenadojn k mi ankaŭ partoprenis la ŝipekskurson en la havenoj de Amsterdamo. Tie mi lernis multon, ĉar mi devis paroli ĉiam en esperanto.

Mi korespondas ankoraŭ ĉiam kun tiu esperantisto en esperanto, ĉar mi ne povas paroli lian lingvon k li ne mian.

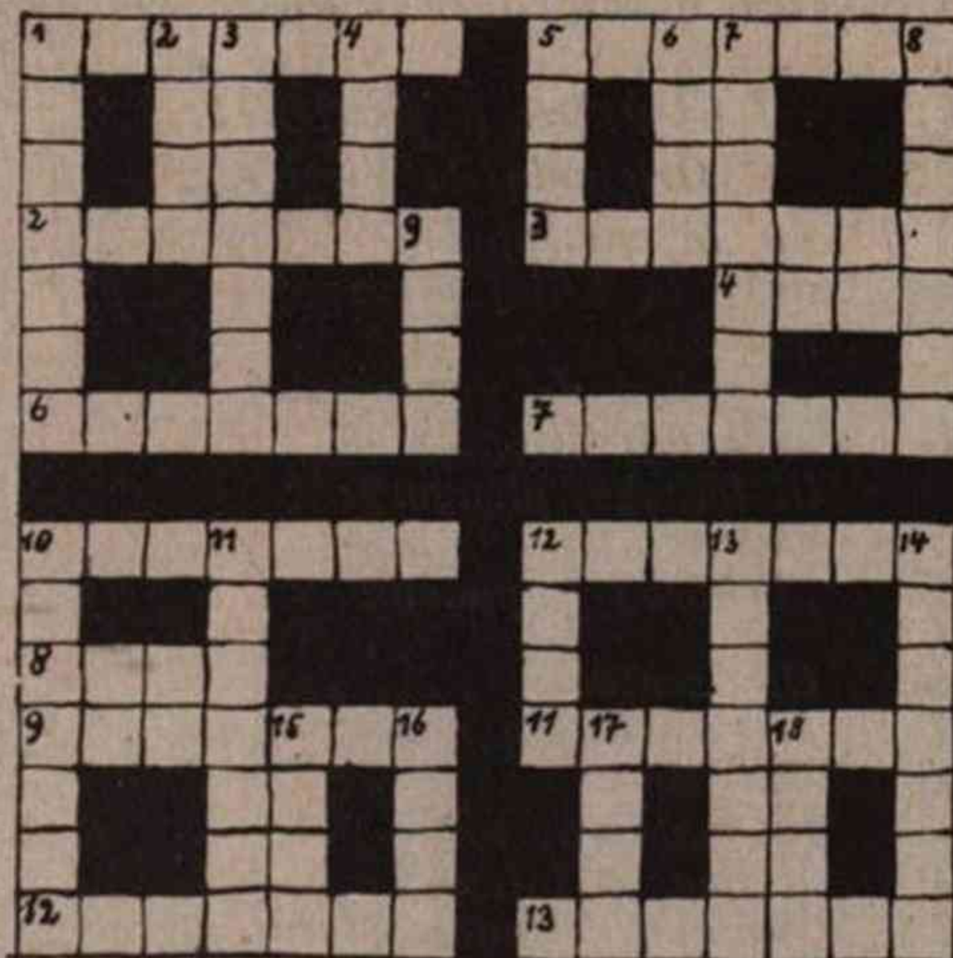
Mi opinias, ke esperanto estas bela lingvo. Mi esperas, ke ĉiu lernos esperanton. Vivu esperanto! *Viĉo Koobs, Amsterdamo.*

POR NIA DISTRO:

Solvo el la antaŭa n-o:

Du bo(vo) gar(bo) da(t)s(o) k(p) ont(o) raŭ(po) r(m)(a)isko = Dubo gardas kontraŭ risko.

Krucvort-enigmo

Vertikale:	*Horizontale:*
1. Floro k vira nomo	1. Belsoneco
2. Tri denove	2. Arto uzi teron
3. Plilaŭtigilo	3. Grava lando
4. Organizita popolo	4. Religiulo
5. Uzebla por celo	5. Emo
6. Necese	6. Ilo por tranĉi
7. Blanka travidebla valorajo	7. Virino, kiu estras
8. Membro de urbo	8. Utila monero en Rusio
9. Posta hejmo por 4 horizont.	9. Eksterordinara
10. Turnmovi	10. Apliko
11. Por ornami la kolon	11. Utila kunveno
12. Komerca asocio	12. Spico
13. Ĥirurga afero	13. Eksplodaĵo
14. Paralelogramo	
15. Frenezeto	
16. Mezuro por fluido	
17. Batalantaro	
18. Oksigeno densigita	

Humoro

Enigmo.

Foje du patroj k du filoj kune ĉasante mortigis tri leporojn, k ĉiu ricevis unu leporon. Kiel tio estas ebla? (Estis filo, patro k avo).

Infana logiko.

— Ĉu komprenas bone, mia karulo: la lupo manĝis la ŝafidon, ĉar ĝi ne estis saĝa...

— Jes, sinjoro, sed se la ŝafido estus estinta saĝa, do *ni* estus manĝintaj ĝin!

Respondas drinkemulo.

— Amiko! Vi estas ebria; vi malantaŭenirias, anstataŭ iri antaŭen!

— Ho, karulo! ĉi tiun fojon vi eraras. La kaŭzo kuŝas en tio, ke mi manĝis teleron plenan de kraboj. *J. B.*

7-a JARO. N-o 2 MONATA ALDONO AL SENNACIULO 15. II. 1932

La Lernanto

REDAKTEJO: 14, av. de Corbéra, Paris XII-e :: ADMINISTREJO: Kolmstrato 1, Leipzig O 27

La Dio de l'katolikoj.

Por la katolikoj nenio estas pli pova k pli potenca ol ilia Dio, al kiu ĉio obeas. La homoj, la akvoj, la ventoj, la steloj, la bono k la malbono, la tuta universo kun siaj sennombraj miloj da sunoj k planedoj, moviĝas kiel li volas, k ĉar li mem tiel volas.

Okazas nenio en la mondo kontraŭ lia volo.

Estas tertremoj, ŝipsubakviĝoj k amaso da similaj katastrofoj, en kiuj estas mortigataj miloj da kompatindaj infanoj; estas personoj, kiuj ne laborante vivadas tro abunde, k estas aliaj, kiuj laborante tage k nokte vivadas en mizerego, — ĉio ĉi okazas, ĉar Dio mem volas, ke tio okazu.

Estas mortigistoj, bruligistoj, filoj, kiuj mortigas siajn gepatrojn, falsistoj, uzurpuloj, senskrupulaj homoj ktp. Ili estas, ĉar Dio mem volas, ke ili estu, ĉar estas ekzistanta k farata nenio ekster Dia volo.

En la tuta mondo, en la tuta universo, oni nur faras tion, kion Dio volas, ke ĝi estu farata, ĉar Dio estas mastro k absoluta sinjoro rilate al ĉiuj homaj voloj k ĉiuj movadoj de estaĵoj.

Ĉiuj homaj generacioj naskiĝas difektite aŭ nedifektite laŭ Dia volo. Estas bona, kuraĝa, justa, honesta k lojala, inteligenta k persistema homo, ĉar Dio volas, ke li estu. Kompense estas krimulo, kiu rabis, mortigis, forbruligis, vendis siajn similulojn, kiu estas vera kanibalo ktp. Ankaŭ estas li, ĉar Dio volas, ke li estu.

Nu, se Dio estas plenpova k potenca, se en la universo nenio estas farata kontraŭ lia propra volo, se la tuta homaro agas kiel li volas, se ĉiaj materiaj movoj blinde obeas lian suverenan volon, — kial Dio, la Dio de l' katolikoj, agas tiel? Kial li per sia povo ne influas, helpante la naskigon de bonaj, justaj, inteligentaj, lojalaj k honestaj homoj, anstataŭ senskrupulaj krimuloj?

Kial li permesis la naskiĝon de senkonsciencaj banditoj, senmoralaj negocistoj k sklavigistoj kapablaj je ĉiaj krimoj? Ĉu pro simpla ĝuo kondamni ilin? Ĉu li estis kreinta mondon enloĝatan de monstroj nur por sin amuzi?

Ekzemple: estas homo, kiu mortigis sian propran patron aŭ patrinon! Ĉu estas kulpa ĉi tiu krimulo *laŭ katolika doktrino*, ĉar li naskiĝis kun tiel sovaĝa instinkto? Ĉu Dio ne povus esti kreinta honestan k bonan homon anstataŭ kanibalo? Ĉar ĉio naskiĝas laŭ Dia volo, kial Dio havis tiel strangan kapricon vivigi tian monstron? Ĉu nur por ĝui lian postan kondamnon?

Sed ĉar Dio volas vivigi malbonajn homojn, kapablajn je ĉiaj krimoj, kiel li povas kondamni ilin, ĉar li mem volis, ke ili estu tiaj?

La katolikoj asertas vante, fiere: Estas nur unu vera Dio — tiu de l'

katolikoj! Estas nenio farata en la mondo ekster lia propra volo!

Nu, bonege! Konsentu ni kun ili. Donu ni al ili la pravon. Ni supozu, ke estas tiel, kiel ili asertas. Oni supozu ankaŭ, ke ekzistas en la tuta mondo kvincent milionoj da katolikoj: do, el la ceteraj mil-kvincent milionoj da nekatolikaj uloj estos kelkaj milionoj, kiuj eĉ neniam aŭdis pri katolikismo! Kompreneble, — ili ne estas katolikoj, ĉar la sankta Dio ne volis, ke ili estu tiaj. Nu, la Dio de l'katolikoj volas, ke en la mondo estu malplimulto da katolikaj personoj. Sekve — se Dio volas, ke ekzistu nur kelkaj milionoj da katolikoj, kun kiu rajto, kun kiu sento pri justo tiu sama Dio transdonas al la infero la ceterajn, *el kiuj la plej granda parto neniam eĉ aŭdis pri katolika religio*, kondamnitajn por ĉiam al la plej akraj torturoj?

Dio mem volis, ke ili neniam aŭdu pri la katolika religio; do, kiel li povas ilin kondamni, tial ke ili ne estas katolikoj? Kiu respondas? ?

El la ĵurnalo „Republica" (Respubliko) en Lisbono kompil-tradukis SAT-ano 12 199.

Kredemaj homoj.

En aŭgusto 1915 mi estis kiel germana soldato en Rusio. Multe mi devis suferi pro la egaj marŝadoj, pro la varmego k ne lastvice pro malsato. En unu tago, kiam la nutraĵo denove estis nesufiĉa, la soldatoj iĝis malkontentaj k per maldelikataj paroloj ili esprimis sian opinion pri la milito.

Sed tiu ĉi ekkompreno daŭris nur ĝis la momento, kiam la ventro estis denove plenigita. La plej altranga oficiro de nia taĉmento nun alproksimiĝis por kontentigi la iomete laŭtajn kriantojn. Li titolis ilin, kiel kutime en danĝeraj momentoj, per „kamaradoj". Nun li parolis pri la baldaŭa de ĉiuj sopirata paco. El la poŝo li prenis la plej novan gazetnumeron, el kiu li laŭtlegis la sciigojn, ke la paco certe baldaŭ devas esti, ĉar nia plej potenca malamiko — Rusio — ne plu povas defendi sin pro manko de nutraĵo k pro manko de taŭga municio. La arme-liverantoj jam nun plenigas la grenadojn k la konservoviand-skatolojn per sablo. Tio estas certa antaŭsigno pri nia baldaŭa finvenko. Por la festo Kristnasko 1915 ni certe estos hejme.

Ho, kiel brilis la okuloj de preskaŭ ĉiuj ĉe tiuj paroloj! La soldatoj kredis ĉion, kion la superulo rakontis al ili. Per tio mi ree povis konstati, ke la homoj plej volonte ĝuste tion kredis, kion ili sopiris. Dum la parolado de la oficiro rusa aeroplano rondflugis super ni. Post kvarona horo la rusa artilerio sendis ferajn salutojn en nian taĉmenton. Ni ĉiuj tuj diskuris k serĉis ŝirmejon malantaŭ muro aŭ arbo. Post la finiĝo de la pafado ni havis multe da mortintoj k vunditoj. Ni entombigis la mortintajn kamaradojn, kiuj antaŭ nelonga tempo ankoraŭ esperis esti baldaŭ denove ĉe la familio. La vunditojn oni fortransportis. Poste ni denove ekmarŝis.

Dum la marŝado la kamarado, kiu marŝis flanke de mi, subite diris, kvazaŭ al si mem: „Por la festo Kristnasko mi estos hejme ĉe mia familio!" Aŭdinte tion, mi demandis lin: „Ĉu tio estas certa? Ĉu vi efektive kredas tion?" Li respondis: „Kompreneble mi kredas tion, — ĉar la superulo ja diris ĝin." Nun mi rediris: „Ĉu tio estas vera pro tio, ke iu superulo estas dirinta ĝin?" Alia kamarado nun tre koleris pri mia nekredemo al la paroloj de superulo, k li alkriis min: „Silentu k ne forrabu nian esperon! Ni ja bone scias, ke vi nenion volas kredi; vi ja eĉ unufoje diris, ke vi ne havas malamikojn, k tia homo ne estas bona germano."

Ankaŭ aliaj kamaradoj nun helpis riproĉi min. Tiam mi demandis ilin: „Ĉu la grenadoj, kiuj mortigis niajn kamaradojn, estis plenigitaj per sablo? Kio estas pli kredinda por vi, ĉu la paroloj de superulo aŭ la faktoj, kiujn vi do povis konstati per viaj propraj okuloj?"

Dum kelka tempo ili silentis k mi jam esperis, ke ili komencis kompreni, ĝis iu saĝulo kriis: „Malgraŭ ĉi tiuj faktoj ni povas kredi tion, kion la oficiro diris. Tiuj grenadoj estis, eble, la lastaj, kiuj eksplodis!"

„Jes, jes, li estas prava!" kriis nun ankaŭ la aliaj.

Kaj — ili kredis ... kredadis. ...

Kastelano.

Ordinara okazintaĵo.

La patro de Greguaro mortis frue. Ĉar li estis sola filo, la patrino tre zorgis pri li, laboregis por li kiel ĉevalo k el tuta sia koro volis lin fari feliĉa homo. Kiam Greguaro ekestis plenaĝulo, ŝi komencis serĉi al li fianĉinon el bona k riĉa familio. Post kelka tempo, la fianĉino estis elserĉita: tio estis Vero — la filino de riĉa kamparano.

Greguaro ne ŝatis Veron. Li amis iun fraŭlinon el la vilaĝo Berjozovik, k tiu amo estis reciproka. Li protestis kontraŭ la decido de sia patrino, sed vane: la patrino insistis, k Greguaro ne havis fortan karakteron por kontraŭi.

Subite li ekaŭdis, ke Vero jam estas fianĉino de aliu, k ili jam kisis la ikonon.[1] Pripensema Greguaro decidis trompi k trankviligi la patrinon. Esperante ricevi rifuzon, li venis al Vero k svatis ŝin. Vero, certe, rifuzis, k Greguaro ĝoje revenis hejmen k jam intencis veturi Berjozovikon k svati sian amatinon. Sed la fratinoj de Vero, ekaŭdinte pri la okazintaĵo, ekkoleris: Greguaro estis dezirinda fianĉo. Ili devigis Veron perfidi

---

[1] Kiam la gefraŭloj decidis edziĝi, ili kisas la ikonon, kiel ĵuron.

sian ĵuron k mem veturigis ŝin al Greguaro.
La ĉagreno de l'„feliĉa fianĉo" estis grandega: li ploregis kiel infaneto, sed devis edziĝi. Tial ili nun vivas, kiel kato kun hundo; li batas ŝin ĝis malsano, k iufoje ŝi eĉ staris apud glacitruo por sin dronigi, sed ekbedaŭris la filon — k revenis hejmen. Certe, ŝi povus eksedziniĝi (la leĝo tre facile permesas tion), sed vivi sola kun la infaneto ŝi timas, k neniu alia nun edziĝus kun ŝi. Greguaro same estas malfeliĉa. Li eĉ volis ŝin veneni, sed bona okazo malhelpis tion. Kaj nun li nur drinkegas brandon, bategas la edzinon k malĉastas kun la prostituinoj.

Nikolao Usov, vilaĝo Doriŝĉi, Sovetio.

Laboron k panon!

Originalo de Virgi.

En la metropoloj,
inter la brilaj domegoj
marŝadas
centmiloj da gemizeruloj,
malsataj, ĉifonaj,
ili laŭtege, plengorĝe
ekkrias:
„Laboron k panon!"

Oni sentas
la furiozantan malsatvintron.
Oni timas
la malsatmorton...
Hejme la infanoj,
malsataj, ĉifonaj, ploras
k petas manĝon...
El la brilaj fenestroj
de la domegoj
grasegaj, fieraj gesinjoroj
ridegante rigardas,
ĉar ĉifonuloj, malsatuloj;
ostfiguruloj kriadas:
„Laboron k panon!"

La amaso protestas
kontraŭ la malsato k mizerego...
kontraŭ la kapitalista rabado.
kontraŭ la senbridigita faŝismo:
laboron ĝi volas, manĝon k veston.
Sed kontraŭ nin venas
policanoj pafilarmitaj,
kaj en amason pafadas:
anstataŭ manĝaĵo, vestaĵo
ricevas ni
morton, vundojn k karceron...
Sed nin ne timigas la morto
nek malliberigo.
Kaj batalas plue heroe
por labor' ni, nutraĵo, libero!

LINGVAJ NOTOJ.

Gardu vin kontraŭ naciaj idiotismoj en la lingvo-uzado!

Ni ĉiuj ne estas ankoraŭ sufiĉe perfektaj esperantistoj por ne meriti averton rilate al la multfojaj misuzoj de la lingvo, al kiuj ni inklinas pro la influo de l'nacia (gepatra) lingvo. Al tia malkorekta uzado pro nekonscia naciemo sur la lingva kampo ni devas rilati kun ekstrema atentemo. Plej ĝojiga progreso estas farita tiurilate per la apero de l'„Plena Vortaro de SAT" (en 1930), kiu konsciencan uzanton ŝirmas konstante kontraŭ lingvaj misuzoj, ĉar ĝi plene precizigas la sencon de ĉiu vorto.

Ĉi tie ni menciu nur kelkajn el la „kaptiloj", en kiujn falas nelertaj aŭ supraĵaj aplikantoj de nia lingvo. Estu konstatite ankaŭ, ke parolantoj de latinidaj lingvoj, ekzemple franclingvanoj, pli ofte estas tentataj misapliki iun terminon ol slavoj k germanoj, pro tio ke pli granda pocento da esperantaj vortoj estas prenita el la latinidaj lingvoj.

Tiel franclingvanoj ekz. inklinas, se ili ne jam funde enpenetris la spiriton de la lingvo k ĝin ne uzis sufiĉe longe, kiel en sia lingvo uzi „demandi" anstataŭ *peti*. Ili uzas la vorton „mizera" en la pli larĝa senco, kiun ĝi havas en ilia lingvo k sekve diras *mizerulo* anstataŭ *krimulo*. Ankaŭ ili facile malatentas, ke „ignori" en esperanto nur havas la sencon de *intence ne atenti*, sed ne ankaŭ tiun de *ne scii* (kiel en la nacia lingvo).

Anglalingvanoj emas traduki sian „control" per *kontroli*. Tamen *kontroli* en esperanto havas pli mallarĝan sencon ol en la angla, k „control" ofte devas esti tradukata per *superregi, estri*. La usona „congress" ne estas *kongreso*, sed parlamento; sekve „congressman" estas *parlamentano* (ne *kongresano)*, ktp.

Germanoj trouzas la vorteton *do* k metas ĝin, kiam devus esti uzata „ja". Ili emas diri „teni kongreson" anstataŭ *okazigi kongreson* ktp. Fakte kelkaj germanismoj estas sankciitaj de Zamenhof mem *(elteni, elporti* anstataŭ *suferi* k.a.), sed ili tendencas malaperi. „Havi lokon" en la senco de *okazi* estas regula k korekta, kvankam ĝi ŝajnos al multaj esti pura naciismo.

Kelkaj malbonuzoj estas komunaj al german-, franc- k ali-lingvanoj; ili estas tamen naciaj idiotaĵoj k kontraŭ la logiko reganta en esperanto: al tio apartenas la ofta misuzo de „kun" anstataŭ *per*, de „kun" anstataŭ *kontraŭ* („mi luktis kun li" — devas esti: mi luktis *kontraŭ* li). Komuna eraro estas ankaŭ la intermikso de l'du terminoj „maso" k „amaso", erara uzo de *demonstracio* anstataŭ *manifestacio;* la intermikso de „ami" k „ŝati".

Ni povus daŭrigi la citadon. Sed pri ĉio tio la „Plena Vortaro" donas klarajn k precizajn difinojn, kiuj ne lasas dubon pri la korekta uzo. Ni rekomendas al ĉiuj noti en la cerbon tiujn ĉi rimarkojn k per tio helpi al la vere unueca uzado de esperanto. *L. L.*